

Diferenciace rozvojových zemí a implikace na současné migrační trendy

Diplomová práce

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Bc. Petra Doulová**

Vedoucí práce: prof. Ing. Jiří Fárek, CSc.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra Doulová**
Osobní číslo: **E14000302**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální studia**
Název tématu: **Diferenciace rozvojových zemí a implikace na současné migrační trendy**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Shromáždění a studium odborné literatury vztahující se k dané problematice
2. Diferenciace rozvojových zemí dle stanovených kritérií se zaměřením na země subsaharské Afriky
3. Implikace na současné migrační trendy
4. Možná řešení vyrovnání se se současnou migrační krizí

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BEDNÁŘOVÁ, Pavla, Aleš KOCOUREK a Hana KUNEŠOVÁ. Světová ekonomika nové jevy a perspektivy. Praha: C. H. BECK, 2014.

ISBN 978-80-7400-502-2.

MALÝ, Jiří. Důsledky změn v postavení Evropské unie, USA a zemí BRIC v globální ekonomice. Scientia et Societas. 2015, 11(2): 3-14. ISSN 1801-7118.

PIKNEROVÁ, Linda a David ŠANC. Nové mocnosti globálního Jihu: Čína, Indie, Brazílie, Jihoafrická republika a Indonésie v mezinárodním systému.

Praha: Dokořán, 2014. ISBN 978-80-7363-679-1.

SOUKUP, Jindřich. Zdroje a perspektivy evropských ekonomik na počátku 21. století v kontextu soudobé globalizace. Praha: Management Press, 2015.

ISBN 978-80-7261-281-9.

VIKHROV, Dmytro. Welfare effects of labor migration. Prague: CERGE-EI, 2013. ISBN 978-80-7344-295-9.

Elektronická databáze článků ProQuest.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jiří Fárek, CSc.**

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce: **PhDr. Josef Tomeš, Ph.D.**

Masarykův ústav a archiv AV ČR, v.v.i., historik

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2016**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. května 2018**

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Téma diplomové práce: Diferenciace rozvojových zemí a implikace na současné migrační trendy

Diplomová práce se zabývá rozlišením rozvojových zemí od rozvinutých, problémy těchto zemí a tím, jaký mají tyto problémy vliv na migrační trendy dnešní doby. Práce se zaměřuje na krizovou oblast subsaharské Afriky. Teoretická část diplomové práce definuje pojem rozvojová země a rozlišuje klasifikaci zemí dle kritérií světových organizací - Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, Organizace spojených národů a Světové obchodní organizace. V další části diplomové práce jsou uvedeny příklady specifických skupin rozvojových zemí, které byly vymezené na základě oficiálních kritérií stanovených světovými organizacemi nebo na základě neoficiálních kritérií. Od další části už je práce více zaměřená na již zmíněný region subsaharské Afriky, kde se přistupuje k diferenciaci zemí tohoto regionu jak z pohledu ekonomického rozvoje, tak z pohledu úrovně kvality lidského života. Hlavním cílem je definovat socio-ekonomické problémy zemí tohoto regionu, které úzce souvisí s problémem migrace a definovat krizovou oblast subsaharské Afriky, z které a kam migranti nejvíce jdou. Dílčím cílem závěrečné části je na příkladu států z této krizové oblasti vymezit významné aspekty, které mají vliv na migraci osob. Diplomová práce se snaží hledat možná řešení současné situace, kdy pohyb osob pomalu přerůstá ve světovou migrační krizi.

Klíčová slova: rozvoj, rozvojová země, ekonomický rozvoj, hrubý domácí produkt, hrubý národní příjem, index lidského rozvoje, index multidimenzionální chudoby, migrace, uprchlíci, subsaharská Afrika

Annotation

Title of the Diploma's Thesis: Differentiation of the Developing Countries and Implication in the current Trends of the Migration

The diploma thesis deals with differentiation of the developing countries. It talks about their problems and what impact these problems have on the current trends of migration. The thesis lays focus on sub-Saharan Africa which is one of the critical developing countries areas. The theoretical part of the diploma thesis defines a term developing country and differentiates a country classification set up by following world organizations - World Bank, International Monetary Fund, United Nations and World Trade Organization. The next part describes examples of specific groups of the developing countries which have been defined based on official criteria created by international organizations or based on non-official criteria. From the next part the thesis places an emphasis on mentioned region of sub-Saharan Africa and differentiates its countries from economical and human life quality point of view. The main goal is to define social-economic problems of sub-Saharan countries which are linked to migration and to find critical area of this region where migrants flow the most. Based on selected countries the next goal is to specify aspects which have significant influence on movement of individuals. The diploma thesis tries to find possible solutions of current situation when migration flow slowly grows into global migration crisis.

Key words: development, developing country, economic growth, gross domestic product, gross national income, human development index, multidimensional poverty index, migration, refugees, subsaharan Africa

Obsah

Seznam ilustrací.....	9
Seznam tabulek.....	10
Seznam zkratk, značek a symbolů.....	11
Zkratky.....	11
Symboly.....	12
Úvod.....	13
1 Diferenciace rozvojových zemí se zaměřením na region subsaharské Afriky.....	16
1.1 Definice rozvojových zemí.....	16
1.1.1 Definice rozvojových zemí dle IMF.....	16
1.1.2 Definice rozvojových zemí dle UN.....	18
1.1.3 Definice rozvojových zemí dle WB.....	21
1.1.4 Definice rozvojových zemí dle WTO.....	22
1.2 Specifické skupiny rozvojových zemí.....	22
1.2.1 Vymezení na základě oficiálních kritérií.....	22
1.2.2 Vymezení bez stanovených oficiálních kritérií.....	26
1.3 Diferenciace rozvojových zemí dle GDP a MPI se zaměřením na SSA.....	30
1.3.1 Diferenciace dle GDP.....	32
1.3.2 Diferenciace dle MPI.....	36
2 Socio-ekonomické problémy zemí SSA.....	40
2.1 Zdravotní péče.....	40
2.2 Vzdělání.....	42
2.3 Zaměstnanost.....	43
2.4 Infrastruktura.....	46
2.5 Obchod a finance.....	47
2.6 Korupce.....	49
2.7 Válečné konflikty.....	51
2.8 Životní prostředí.....	52
2.9 Sucho, chudoba a hladomor.....	53
2.10 Migrace.....	54
2.10.1 Definice migrace.....	55

2.10.2 Statistika UNHCR.....	56
3 Současná situace v regionu SSA se zaměřením na vybrané země	64
3.1 Somálsko	65
3.2 Etiopie	74
Závěr	81
Seznam použité literatury	85
Seznam citovaných dokumentů.....	85
Seznam ostatních doplňujících dokumentů a literatury	91
Seznam příloh	92
Přílohy	93
Příloha A - Klasifikace zemí dle WB	93
Příloha B - Přehled GNI ve všech státech SSA.....	99
Příloha C - Přehled HDI ve všech státech SSA	101

Seznam ilustrací

Obr. 2.1: Míra korupce v zemích SSA v roce 2016.....	50
Obr. 2.2: Počet nedobrovolně vysídlených osob v roce 2015	57
Obr. 2.3: Regiony, kam proudí nejvíce uprchlíků.....	58
Obr. 2.4: Země, do kterých proudilo v roce 2015 nejvíce uprchlíků.....	59
Obr. 2.5: Tři země, ze kterých pochází nejvíce uprchlíků.....	60
Obr. 3.1: Somálsko a země, do kterých somálští migranti přechází	68
Obr. 3.2: Průměrné měsíční srážky v Somálsku v letech 1991-2015	70
Obr. 3.3: Migranti ze zemí SSA a z Jemenu žijící v Etiopii	77

Seznam tabulek

Tab. 1.1: Výše GNI na osobu v regionech rozvojových zemí v roce 2015	17
Tab. 1.2: Výše GNI na osobu v regionech lidského rozvoje v roce 2015	19
Tab. 1.3: Hodnota HDI v regionech rozvojových zemí v roce 2015	20
Tab. 1.4: Hodnota HDI v regionech lidského rozvoje v roce 2015	20
Tab. 1.5: Klasifikace zemí dle WB pro fiskální rok 2017	21
Tab. 1.6: Seznam všech zemí LDCs (květen 2016).....	23
Tab. 1.7: Seznam zemí splňující podmínky kvalifikace mezi zeměmi HIPC a zeměmi žádající o pomoc Iniciativy HIPC.....	25
Tab. 1.8: Seznam vynořujících se a rozvojových ekonomik podle IMF	27
Tab. 1.9: Seznam vnitrozemských rozvojových zemí	29
Tab. 1.10: Seznam států SSA se základními údaji	30
Tab. 1.11: Hodnota GDP na osobu v regionech rozvojových zemích v roce 2015	33
Tab. 1.12: Hodnota GDP na osobu v regionech lidského rozvoje v roce 2015	33
Tab. 1.13: Hodnota GDP na osobu v zemích SSA v roce 2015.....	34
Tab. 1.14: Hodnota indexu MPI v zemích SSA v letech 2005 - 2015 a podíl lidí žijících pod mezinárodní hranicí chudoby v letech 2005 - 2014	37
Tab. 2.1: Nezaměstnanost osob ve státech SSA, podíl pracujících dětí a osob zaměstnaných za 3,10 USD na den podle PPP.....	43
Tab. 2.2: Podíl obchodu a finančních toků na GDP a GNI zemí SSA.....	48
Tab. 2.3: Nedobrovolná migrace ve světě v roce 2015.....	60
Tab. 3.1: Růst populace Somálska během posledních 15 let v porovnání s rokem 1960 ..	65
Tab. 3.2: Vývoj GDP Somálska v letech 2013-2015	66
Tab. 3.3: Očekávaná délka života za posledních 15 let v porovnání s rokem 1960	67
Tab. 3.4: Růst populace Etiopie během posledních 15 let v porovnání s rokem 1960	74
Tab. 3.5: Vývoj GDP Etiopie od konce 20. st. do roku 2015	75
Tab. 3.6: Očekávaná délka života za posledních 15 let v porovnání s rokem 1960	77
Tab. 4.1: Klasifikace všech členských zemí WB a zemí, které mají více než 30 000 obyvatel	93
Tab. 4.2: Hodnota GNI na osobu ve státech SSA v roce 2015	99
Tab. 4.3: Hodnota HDI pro ženy a pro muže ve státech SSA v roce 2015.....	101

Seznam zkratek, značek a symbolů

Zkratky

CPI	Corruption Perceptions Index (index vnímání korupce)
EME	Emerging Market Economy (tzv. vynořující se ekonomika)
EU	European Union (Evropská unie)
GDP	Gross Domestic Product (hrubý domácí produkt)
GNI	Gross National Income (hrubý národní příjem)
GTP II	Growth and Transformation Plan II (Plán růstu a transformace II)
HDI	Human Development Index (index lidského rozvoje)
HIPC	Heavily Indebted Poor Countries (vysoce zadlužené chudé země)
LDCs	Least Developed Countries (nejméně rozvinuté země)
MDRI	Multilateral Debt Relief Initiative (Iniciativa multilaterálního oddlužení)
IMF	International Monetary Fund (Mezinárodní měnový fond)
MPI	Multidimensional Poverty Index (index multidimenzionální chudoby)
NIC	Newly Industrialized Country (nově industrializovaná země)
NIE	Newly Industrialized Economy (nově industrializovaná ekonomika)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
PPP	Purchasing Power Parity (parita kupní síly)
SIDS	Small Island Developing States (malé ostrovní rozvojové země)
SSA	Sub-Saharan Africa (Subsaharská Afrika)
UN	United Nations (Organizace spojených národů)
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development (Konference Organizace spojených národů pro obchod a rozvoj)
UNDP	United Nations Development Programme (rozvojový program Organizace spojených národů)
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees (Úřad vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky)
WB	World Bank (Světová banka)
WEO	World Economic Outlook (roční zpráva Mezinárodního měnového fondu)

WFP World Food Programme (Světový potravinový program)
WTO World Trade Organisation (Světová obchodní organizace)

Symboly

\$ Americký dolar

Úvod

Svět je v krizi. Miliony osob na zemi jsou v pohybu, a to buď kvůli válkám, bídě, nemocem nebo nedostatku vody a dalším aspektům, které je nutí opouštět své domovy. Tato situace se v současné době enormně dotýká Evropy, která si neví rady se statisíci uprchlíků, kteří přicházejí hlavně z oblasti Blízkého východu a z Afriky. Země, ze kterých tito lidé přicházejí, bývají většinou klasifikovány jako rozvojové a nacházejí se uprostřed nějaké války, čelí hladomoru a suchu, mají velmi nízkou ekonomickou úroveň a často mají velmi špatnou sociální infrastrukturu.

Evropská unie je při řešení problémů rozdělena na několik táborů, díky čemuž ztrácí akceschopnost a čas. Střední a východní Evropa odmítá přijímat povinné kvóty na přerozdělování uprchlíků. Obyvatelé západní Evropy po mnoha útocích a atentátech radikálních muslimů, kteří pocházejí jak z rozvojových zemí, tak z řad občanů země, volají po řešení. Summit střídá summit, ale v postatě se nic zásadního neděje. Nastupují proto strany a hnutí, která nabízejí radikální řešení. Stále se ozývají názory, že Evropa se nesmí vzdát svých liberálních a historických hodnot, které vycházejí z křesťansko-židovských tradic. Otázkou ale je, kdo má tradice vlastně udržovat, když věřících křesťanů po Evropě stále ubývá. Evropa se stává čím dál více ateistická a sekulární a upadá význam klasického pojetí rodiny a podobných hodnot. Vytrácí se také vůle bránit se i vojensky. Proti tomu tu potom stojí muslimové se svojí pevnou vírou, kvůli které neváhají položit život za “svoji svatou věc”. Ve své fundamentalistické podobě je to potom dovedeno až do krajnosti. Je mnoho osobností, které tvrdí, že Evropa si svým přístupem kope hrob. Nebo je ještě čas na řešení?

Protože se problematika současné migrační krize začíná přímo dotýkat i osob žijících v rozvinutých zemích, kam migranti přicházejí, je dobré znát krizové oblasti a mít přehled, odkud, proč a jak k nám tito lidé přicházejí. Proto bylo pro tuto diplomovou práci zvoleno téma *diferenciace rozvojových zemí a implikace na současné migrační trendy*. Tato práce se zabývá rozlišením rozvojových zemí a snaží se nalézt hlavní problémy, které vedou k tomu, že lidé musí opustit svou zemi a jdou hledat azyl jinde. Práce se zaměřuje na jeden z

kritických rozvojových regionů, konkrétně na subsaharskou Afriku, odkud do Evropy přes Libyi a Středozemní moře v posledních letech proudí stále větší množství uprchlíků, kteří se vyloďují především u hranic Itálie a Řecka.

Práce je rozdělena do několika logických celků. První část práce je věnována definici zemí podle mezinárodních organizací. Každá organizace klasifikuje státy světa trochu odlišně na základě kritérií, která si sama stanovila. Definice rozvojových zemí v této práci tedy vychází z klasifikace Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, Světové obchodní organizace a Organizace spojených národů. Dále jsou definovány specifické skupiny rozvojových zemí, které vymezují buď světové organizace na základě oficiálně stanovených kritérií nebo existují skupiny vymezené na základě jiných než oficiálních kritérií. Závěr této části práce je zaměřený na diferenciaci rozvojových zemí a konkrétních zemí regionu subsaharské Afriky podle výše ukazatele ekonomické vyspělosti země hrubého domácího produktu a podle indexu multidimenzionální chudoby, který slouží jako jeden z ukazatelů kvality lidského života a doplňuje tak ekonomické ukazatele rozvoje země.

Hlavním cílem práce je definovat největší problémy, kterým čelí státy subsaharské Afriky. Všechny problémy rozvojových zemí jako je špatná zdravotnická infrastruktura, špatná úroveň školství, válečné konflikty, degradace životního prostředí, sucho, chudoba a hladomor, špatná infrastruktura a další úzce souvisí s problémem migrace, se kterým se region subsaharské Afriky dnes potýká více než kdy jindy. Lidé odsud neutíkají jenom do rozvinutějších oblastí, ale pohybují se i mezi rozvojovými státy regionu. Proto je právě migraci věnován v této části práce větší prostor. V první řadě bude definován pojem migrace, který je pro tuto práci stěžejní. Na základě dat získaných z agentury pro uprchlíky je poté zpracovaný přehled o počtech nedobrovolných uprchlíků ve světě. Tato kapitola také poskytne velmi stručný přehled o tom, jak to dnes vypadá s uprchlíky ve světě a jaké jsou hlavní regiony, ze kterých lidé utíkají a z jakého důvodu.

Poslední část práce je zaměřená na kritický region oblasti subsaharské Afriky, konkrétně potom na země Etiopie a Somálsko. Tyto státy byly zvoleny jako příkladové země na základě údajů zjištěných v předchozích částech diplomové práce. V této části jsou stručně zpracované základní údaje o Etiopii a Somálsku, o dvou ze čtyřech zemích afrického rohu, odkud mimo jiné v posledních měsících proudí velké množství uchtlíků i do Evropy. Součástí této části práce je analýza současné situace v těchto zemích a zhodnocení, jaký to zde má vliv na migraci a počty uprchlíků, kteří proudí z těchto států nejen do Evropy, ale pohybují se i mezi nimi a dalšími státy oblasti subsaharské Afriky.

1 Diferenciace rozvojových zemí se zaměřením na region subsaharské Afriky

Tato část práce se zaměřuje na rozlišení a klasifikaci rozvojových zemí dle stanovených kritérií, a to konkrétně se zaměřením na státy oblasti subsaharské Afriky, pro kterou bude v práci používána zkratka SSA.

1.1 Definice rozvojových zemí

Ve druhé polovině minulého století byl koncept rozvoje spojen především s ekonomickým růstem. Západní ekonomiky se rychle rozvíjely a předpokládalo se, že i ostatní země se budou snažit o dosažení růstu stejnými cestami. I v rozvojovém světě byl tak kladen důraz na zavádění moderních technologií a technických znalostí za předpokladu, že to napomůže vyřešit problémy těchto zemí. Přestože byly některé technické změny zavedeny, nebyla potvrzena souvislost mezi růstem hrubého domácího produktu (Gross Domestic Product, dále: GDP¹) a životní úrovně jedinců v těchto zemích. Ke zpochybnění uvedeného předpokladu v 70. letech mimo jiné přispěla stále zvětšující se nerovnost mezi chudými a bohatými státy (Stojanov, Nádvorník, Vyšanská, Kaplan, Volfová, 2008). Všeobecná definice pro rozvojové země neexistuje. Uvedme tedy alespoň některé z definic mezinárodních organizací.

1.1.1 Definice rozvojových zemí dle IMF²

Mezinárodní měnový fond klasifikuje země v roční zprávě *World Economic Outlook*, a to na základě tří vybraných kritérií a dále je dělí na dvě skupiny. Tato tři kritéria jsou hrubý

---

¹ Výpočet GDP stanovuje výkonost ekonomiky na určitém území. Jedná se o peněžní vyjádření hodnoty statků a služeb vytvořených v tomto území za určité období (ČSÚ, 2015).

² Mezinárodní měnový fond (IMF) je organizace 189 zemí, která usiluje o globální peněžní spolupráci, zajištění finanční stability, hladký mezinárodní obchod, podporuje zaměstnanost a udržitelný ekonomický růst a zasazuje se o snižování chudoby ve světě (IMF, 2017).

národní příjem na osobu (Gross National Income, dále: GNI), diverzifikace vývozu³ a míra integrace do globálního finančního systému⁴. Podle kritérií dělí IMF země na vyspělé ekonomiky a vynořující se a rozvojové ekonomiky. V roce 2013 bylo mezi vyspělé ekonomiky řazeno 35 členských zemí a zbývající země byly zařazeny mezi vynořující se a rozvojové ekonomiky. Do kategorie, která je dále členěna do šesti regionálních a do několika analytických podskupin (Harmáček, 2016) (IMF, 2017).

Níže uvedená tabulka (Tab. 1.1) ukazuje výši **GNI na osobu v hlavních regionech rozvojových zemí**. Výše GNI je znázorněna v přepočtu podle parity kupní síly⁵ v amerických dolarech. Data jsou dostupná za rok 2015 a jsou řazena sestupně, tzn. od nejvyšší hodnoty GNI na osobu po nejnižší.

Tab. 1.1: Výše GNI na osobu v regionech rozvojových zemí v roce 2015

Rozvojové země (regiony)	GNI na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Arabské státy	14 958
Latinská Amerika a Karibik	14 028
Evropa a střední Asie	12 862
Východní Asie a Pacifik	12 125
Jižní Asie	5 799
Subsaharská Afrika	3 383

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

Mezi regiony rozvojových zemí znázorněných ve výše uvedené tabulce jsou patrné poměrně velké rozdíly ve vykazované výši GNI na osobu. Zatímco arabské státy jsou na

³ Kritérium diverzifikace vývozu je zaměřeno na strukturu vývozu, resp. jeho jednostrannost či různorodost. Toto kritérium je významné především u zemí, na jejichž ekonomice má velký podíl těžba a zpracování ropy (Harmáček, 2016).

⁴ Toto kritérium IMF nevysvětluje, tudíž je těžké jeho využití posoudit (Harmáček, 2016).

⁵ Parita kupní síly (PPP) vyjadřuje poměr cen v národních měnách za totožné statky a služby, poskytované v různých zemích (ČSÚ, 2015).

tom s GNI na osobu 14 958 USD poměrně dobře, SSA zaostává na druhém konci s 3 383 USD na osobu a vychází tak ze všech regionů nejhůře. Je třeba brát v úvahu i fakt, že uvedená čísla tvoří v daném regionu průměr GNI ze všech zemí. Takže i v regionu SSA lze nalézt zemi jako je například Rovnicková Guinea, která za rok 2015 vykazovala hrubý národní příjem 21 517 USD na osobu, což je dokonce ještě lepší výsledek než je průměr u zemí s vysokým rozvojem. Proti tomu na druhém konci žebříčku stála Středoafriická republika s 587 USD na osobu, což bylo o hodně méně, než byl celkový průměr zemí regionu SSA (UNDP, 2016).

1.1.2 Definice rozvojových zemí dle UN⁶

Rozvojový program UN každoročně vydává Zprávu o lidském rozvoji. V roce 1990 v této zprávě poprvé představil index lidského rozvoje (Human Development Index, dále: HDI), který byl vytvořen za účelem hodnocení a měření kvality lidského života. Ještě před jeho vznikem bylo hodnocení kvality života zaměřeno pouze na ekonomické ukazatele, stejně jako v klasifikaci Světové banky (World Bank, dále: WB), která bude zmíněna v další podkapitole. Tento přístup byl však kritizován, a proto začaly vznikat od 70. let 20. století alternativní ukazatele socio-ekonomického rozvoje (Syrovátka, Harmáček, 2015). Výrazně se poté prosadil až konkrétně HDI, který slouží jako ukazatel stupně rozvoje země nejen z pohledu ekonomického růstu.

HDI hodnotí tři hlavní stránky lidského života

- Dlouhý a zdravý život, jinými slovy očekávanou délku života.
- Vzdělání, neboli předpokládaný počet let školní docházky osob do 25 let.
- Životní úroveň, která je měřena pomocí ukazatele GNI.

---

⁶ Organizace spojených národů (UN) je mezinárodní organizace, která byla založená v roce 1945 a v současné době má 193 členských států. Jednoduše řečeno její hlavní cíl je čelit problémům lidstva 21. století jako je mír a bezpečnost, klimatické změny, lidská práva, terorismus, humanitární a zdravotní pomoc, rovnoprávnost, potravinová bezpečnost atd. (UN, 2017).

HDI zjednodušeně zachycuje některé stránky lidského rozvoje, nevypovídá však nic o aspektech jako je lidská chudoba, bezpečnost, životní prostředí a dalších indikátorech, které mají vliv na kvalitu života (UNDP, 2017). Podle HDI jsou země členěny do čtyř kategorií - velmi vysoký lidský rozvoj, vysoký lidský rozvoj, střední lidský rozvoj a nízký lidský rozvoj (Syrovátka, Harmáček, 2015).

Další tabulka (Tab. 1.2) potom ukazuje průměrnou hodnotu **GNI na osobu v regionech lidského rozvoje**. I v tomto rozdělení se SSA s průměrným GNI 3 383 USD na osobu umísťuje na poslední příčce, a to s velkou mezerou oproti zemím s velmi vysokým rozvojem, kde byl v roce 2015 průměrný GNI na osobu 39 605 USD.

Tab. 1.2: Výše GNI na osobu v regionech lidského rozvoje v roce 2015

Lidský rozvoj (regiony)	GNI na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Velmi vysoký rozvoj	39 605
Vysoký rozvoj	13 844
Střední lidský rozvoj	6 281
Nízký lidský rozvoj	2 649
Subsaharská Afrika	3 383

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

Výsledná hodnota HDI se pohybuje v intervalu <0-1>. Čím více se blíží hodnota k jedné, tím větší je úroveň rozvoje dané země (Dubá, Fajmon, Kohout, Hampl, Klaus, Tříška, a kol., Institut Václava Klause, 2009). Pojetí pojmu podle UN je poněkud užší a mezi rozvojové země jsou podle něj řazeny státy Afriky, Latinské Ameriky a státy západní, jižní a jihovýchodní Asie (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 249).

Tabulka (Tab. 1.3) znázorňuje **průměrné hodnoty HDI v daných regionech rozvojových zemí** pro ženy a pro muže v roce 2015.

Tab. 1.3: Hodnota HDI v regionech rozvojových zemí v roce 2015

Rozvojové země (regiony)	Index lidského rozvoje (2015)	
	Ženy	Muži
Latinská Amerika a Karibik	0,743	0,757
Evropa a střední Asie	0,733	0,770
Východní Asie a Pacifik	0,704	0,736
Arabské státy	0,621	0,726
Jižní Asie	0,549	0,667
Subsaharská Afrika	0,488	0,557

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

Další tabulka (Tab. 1.4) ukazuje jak se liší **průměrné hodnoty HDI v regionech lidského rozvoje** pro ženy a pro muže v roce 2015.

Tab. 1.4: Hodnota HDI v regionech lidského rozvoje v roce 2015

Lidský rozvoj (regiony)	Index lidského rozvoje (2015)	
	Ženy	Muži
Velmi vysoký rozvoj	0,881	0,898
Vysoký rozvoj	0,728	0,760
Střední lidský rozvoj	0,582	0,668
Nízký lidský rozvoj	0,455	0,536
Subsaharská Afrika	0,488	0,557

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

Z obou výše uvedených tabulek je zřejmé, že i v této klasifikaci obsazuje region SSA poslední příčku. Naopak země s nejvyšším HDI jsou státy jako je Norsko (0,949), Austrálie (0,939), Švýcarsko (0,939), Německo (0,926) nebo Dánsko (0,925). Spodní příčky

obsazují země již zmíněného regionu SSA. I zde samozřejmě existují státy, které na tom jsou o něco lépe, než je průměrná hodnota regionu. Například Botswana, Namibie nebo Jižní Afrika vykazovaly v roce 2014 výši HDI lehce přes 0,6. Nejhůře potom v klasifikaci vycházel Niger s hodnotou 0,353 nebo k některým zemím ani dostupná data neexistují, což samo o sobě poukazuje spíše na předpoklad nízké hodnoty HDI (Somálsko, Jižní Súdán, Eritrea apod.) (UNDP, 2016).

1.1.3 Definice rozvojových zemí dle WB

Světová banka definuje stupně rozvoje země dle ukazatele GNI na osobu v amerických dolarech. Je nutné zdůraznit, že se nejedná o přepočtení podle parity kupní síly (Harmáček, 2016). Klasifikace zemí pro fiskální rok 2017 mezi rozvojové země řadí ekonomiky s nízkým příjmem a ekonomiky s nižším středním příjmem. Pro každý rok se tato klasifikace lehce liší, neboť Světová banka upravuje u jednotlivých skupin každý rok rozmezí GNI na osobu. Podle toho jsou země řazeny do jednotlivých skupin a klasifikace je platná jeden fiskální rok Světové banky (tzn. od 1. července jednoho roku do 30. června dalšího roku). Jak lze vyčíst v tabulce níže (Tab. 1.4), nejedná se přímo o rozlišení pojmu rozvojové země, ale Světová banka rozlišuje důchodové kategorie. Za rozvojové země jsou potom považované první tři kategorie (WB, 2016).

Následující tabulka (Tab. 1.5) znázorňuje **klasifikaci zemí dle WB** a její rozdělení do čtyř důchodových kategorií.

Tab. 1.5: Klasifikace zemí dle WB pro fiskální rok 2017

Ekonomiky s nízkým příjmem	\$ 1 025 nebo méně
Ekonomiky s nižším středním příjmem	\$ 1 026 - \$ 4 035
Ekonomiky s vyšším středním příjmem	\$ 4 036 - \$ 12 475
Ekonomiky s vysokým příjmem	\$ 12 476 nebo více

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Podle dostupných dat z UNDP mezi země s nejvyšším příjmem patří Norsko (67 614USD), Austrálie (42 822 USD), Švýcarsko (56 364 USD), Německo (45 000 USD), Dánsko (44 519 USD) a další. Nejhůře je na tom potom opět region SSA. Vzhledem k tomu, že k některým státům i v této oblasti neexistují dostupná relevantní data (např. pro Somálsko), je těžké říci, která země je na tom vlastně nejhůře. Podle dostupných informací by to však byla Středoafriická republika s hodnotou GNI 587 USD na osobu.

1.1.4 Definice rozvojových zemí dle WTO⁷

Podle WTO je rozvojovou zemí každá, která se sama za rozvojovou považuje (WTO, 2016).

1.2 Specifické skupiny rozvojových zemí

Tyto skupiny jsou definovány buď na základě oficiálních kritérií stanovených nějakou organizací, anebo vznikly bez jakékoliv jasně stanovené definice. Do kategorie zemí rozdělených na základě oficiálních kritérií patří nejméně rozvinuté země a vysoce zadlužené chudé země. Mezi skupiny bez jasně vymezených kritérií potom patří nově industrializované země, vynořující se ekonomiky nebo malé ostrovní rozvojové země a vnitrozemské rozvojové státy. Existují samozřejmě další specifické skupiny, kterými se tato práce nezabývá (Syróvátka, Harmáček, 2015).

1.2.1 Vymezení na základě oficiálních kritérií

Nejméně rozvinuté země

Státy řadící se mezi nejméně rozvinuté země jsou označovány mezinárodní zkratkou LDCs a jsou to ekonomicky nejslabší země mezinárodního společenství (Harmáček, 2016, str. 10). Tato kategorie je vymezena od roku 1971, kdy byla představena Organizací spojených

---

⁷ Světová obchodní organizace (WTO) je mezinárodní organizace, která řeší pravidla světového obchodu mezi zeměmi. Jejím hlavním úkolem je zajistit plynulý, předvídatelný a svobodný průběh obchodování mezi státy (WTO, 2016).

národů. Hlavní charakteristiky této skupiny byly extrémní chudoba, strukturálně slabá ekonomika, málo kapacit pro hospodářský růst, nevýhodná geografická poloha nebo nedostatek lidského kapitálu a institucionálních zdrojů. Od roku 2001 se tyto země vymezují podle výše hrubého národního důchodu na obyvatele, podle tzv. indexu lidských zdrojů a indexu ekonomické zranitelnosti (Syrovátka, Harmáček, 2015). V roce 2013 do této skupiny patřilo celkem 49 států, 34 jich bylo z oblasti SSA, 14 z Asie a 1 země z Latinské Ameriky (Harmáček, 2016, str. 10). Od té doby se zařazení zemí do této kategorie příliš nezměnilo a země SSA stále tvoří většinu zemí LDCs, což ukazuje následující tabulka (Tab. 1.5). Podle nejnovějších dostupných dat UN z roku 2016 mezi LDCs země patří 4 země z Austrálie a Oceánie, 9 zemí z Asie, 34 zemí z Afriky a 1 země z oblasti Karibského moře (UN, 2016).

Tabulka (Tab. 1.6) zachycuje všechny **země zařazené do kategorie zemí LDCs v roce 2016** (UN, 2016).

Tab. 1.6: Seznam všech zemí LDCs (květen 2016)

Austrálie a Oceánie	Asie	SSA	Karibik
Kiribati	Afgánistán	Angola	Haiti
Tuvalu	Bangladéš	Benin	
Vanuatu	Bhútán	Burkina Faso	
Šalamounovy o.	Jemen	Burundi	
	Kambodža	Čad	
	Laos	Demokratická republika Kongo	
	Myanmar	Džibutsko	
	Nepál	Eritrea	
	Timor-Leste	Etiopie	
		Gambie	
		Guinea	
		Guinea-Bissau	
		Jižní Súdán	
		Komory	
		Lesotho	
		Libérie	
		Madagaskar	

Austrálie a Oceánie	Asie	SSA	Karibik
		Maľawi Mali Mozambik Niger Rovníková Guinea Rwanda Středoafriická republika Svatý Tomáš a Princův ostrov Senegal Sierra Leone Somálsko Súdán Tanzánie Togo Uganda Zambie	

Zdroj: Zpracováno z dat UN

Vysoce zadlužené chudé země

Státy označované zkratkou HIPC se vyznačují vysokým zahraničním dluhem a speciálně pro ně byl navržen mechanismus pro odpouštění zahraničních dluhů pod názvem Iniciativa HIPC, která byla vyhlášena organizacemi IMF a WB v roce 1996 na summitu G7. Cílem mechanismu je snížení zahraničního dluhu těžce zadlužených států minimálně na přijatelnou úroveň. V roce 1999 pomohl komplexní přehled iniciativy poskytovat rychlejší a širší systém oddlužování s návazností na snižování lidské chudoby a sociální politiku. S cílem urychlit dosažení rozvojových cílů tisíciletí UN byla v roce 2005 Iniciativa HIPC doplněna o Iniciativu multilaterálního oddlužení (dále: MDRI). MDRI umožňuje oddlužení vhodných zemí díky IMF, WB a Africkému rozvojovému fondu. V roce 2007 se i Africká rozvojová banka rozhodla poskytnout dodatečné oddlužení pěti zemím západní polokoule (Syrovátka, Harmáček, 2015) (IMF, 2016).

Aby mohla být země klasifikována jako vysoce zadlužená a získala tak nárok na pomoc Iniciativy HIPC, musí splňovat několik kritérií. První kritérium je nízká ekonomická

úroveň vycházející z klasifikace IMF a WB. Dalším kritériem je implementace reformních hospodářských politik, které jsou podporovány prostřednictvím programů IMF a WB. Dále země musí mít vypracovanou strategii na snižování chudoby a posledním kritériem je neudržitelné dluhové břemeno (podíl zahraničního dluhu na vývozu musí být min. 150 % a na celkových příjmech státu min. 250 %). Země musí splňovat všechna tato kritéria, aby se ji IMF a WB mohly rozhodnout zařadit do této skupiny. Teprve potom se může jednat o podmínkách odpouštění dluhů. Mimo to musí země zavést vypracovanou strategii na snižování chudoby, a to minimálně po dobu jednoho roku. Pokud země splní všechna tato kritéria, je potom navržen mechanismus pro odpuštění a snížení zahraničního dluhu dané země minimálně na jeho přijatelnou úroveň (Syrovátka, Harmáček, 2015) (IMF, 2016). Ještě předtím, než vznikla Iniciativa HIPC, měly vysoce zadlužené země většinou větší náklady na vypořádání se s neudržitelným zahraničním dluhem, než byly investice do zdravotnictví, vzdělávání a dalších sociálních služeb. To se díky Iniciativě zlepšilo a dnes jsou tyto výdaje průměrně až pětkrát větší než výdaje na splácení zahraničního dluhu (IMF, 2016).

Tab. 1.7: Seznam zemí splňující podmínky kvalifikace mezi země HIPC a zemí žádající o pomoc Iniciativy HIPC

Kvalifikované země HIPC (březen 2016)			Potenciální země
Afganistán	Guyana	Niger	Eritrea
Benin	Haiti	Pobřeží slonoviny	Somálsko
Bolívie	Honduras	Rwanda	Súdán
Burkina Faso	Kamerun	Senegal	
Burundi	Komory	Sierra Leone	
Čad	Kongo	Středoafrická republika	
Demokratická republika Kongo	Libérie	Svatý Tomáš a Princův ostrov	
Etiopie	Madagaskar	Tanzánie	
Gambie	Malawi	Togo	
Ghana	Mali	Uganda	
Guinea	Mauritánie	Zambie	
Guinea - Bissau	Mozambik		
	Nikaragua		

Zdroj: Zpracováno z dat IMF z března 2016

Tabulka (Tab. 1.7) z předchozí strany představuje **list zemí, které byly kvalifikované, jsou vhodné nebo potenciálně vhodné a žádají o pomoc Iniciativy HIPC**. K březnu 2016 bylo odpuštění dluhu schváleno 36 zemím, 30 z těchto zemí se nachází v Afice. Další 3 země představují potenciálně vhodné kandidáty pro odpuštění dluhu (IMF, 2016).

1.2.2 Vymezení bez stanovených oficiálních kritérií

Nově industrializované země

Jako nově industrializovaná země, zkráceně NIC nebo také NIE, je brána taková země, která úspěšně prošla procesem rozsáhlé strukturální transformace ekonomiky, tzn. z původně zemědělské země vznikla průmyslová. Toto pojmenování bylo poprvé použito v 80. letech Světovou bankou a v té době také Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj vymezila skupinu nově industrializované země. Obě organizace používaly podobná kritéria, tudíž to bylo i velice snadno zaměnitelné (Syravátka, Harmáček, 2015). NIE se nacházejí v kategorizaci zemí někde mezi rozvojovými a rozvinutými státy. Spojuje je rychlý ekonomický růst poháněný exportem a migrace pracovníků z venkovských oblastí do měst. Mezi nově industrializované země patří například Brazílie, Čína, Indie nebo Jižní Afrika. Tyto země mají díky rychlému růstu tendence stát se atraktivním cílem pro investory (Kuepper, 2016).

Vynořující se ekonomiky

Do kategorie vynořujících se ekonomik, označovaných zkratkou EME, patří rozvojové země, pro které je charakteristický prudký ekonomický rozvoj, poměrně úspěšný průběh tržních reforem a země, které mají velký potenciál pro další ekonomický růst (Syravátka, Harmáček, 2015).

Seznam zemí spadajících do kategorie vyořujících se a rozvojových ekonomik znázorňuje následující tabulka (Tab. 1.8).

Tab. 1.8: Seznam vyořujících se a rozvojových ekonomik podle IMF

Amerika	Asie	Evropa	SSA	Ostatní
Antigua a Barbuda	Arménie	Albánie	Angola	Afganistán
Argentina	Afganistán	Bělorusko	Benin	Alžírsko
Bahamy	Azerbajdžán	Bosna a Hercegovina	Botswana	Bahrain
Barbados	Bangladéš	Bulharsko	Buskina Baso	Džibutsko
Belize	Bhútán	Černá hora	Burundi	Egypt
Bolívie	Brunej	Chorvatsko	Čad	Georgia
Brazílie	Čína	Maďarsko	Demokratická rep. Kongo	Írán
Čile	Fidži	Makedonie	Eritrea	Irák
Dominika	Filipíny	Moldávie	Etiopie	Jemen
Dominikánská republika	Indie	Kosovo	Gabon	Jordánsko
Ekvádor	Indonésie	Polsko	Gambie	Katar
Grenada	Kambodža	Rumunsko	Ghana	Kuvajt
Guatemala	Kazachstán	Rusko	Guinea	Libanon
Guyana	Kiribati	Srbsko	Guinea - Bissau	Libye
Haiti	Kyrkyzstán	Turecko	Jižní Afrika	Mauritánie
Honduras	Laos	Ukrajina	Jižní Súdán	Maroko
Jamajka	Malajsie		Kamerun	Omán
Kolumbie	Maledivy		Kapverdy	Pakistán
Kostarika	Maršalovy o.		Keňa	Saudská Arábie
Mexiko	Mikronésie		Komory	Spojené
Nikaragua	Mongolsko		Kongo	Arabské
Panama	Myanmar		Lesotho	Emiráty
Paraguay	Nauru		Libérie	Sýrie
Peru	Nepál		Madagaskar	Šalamounovy o.
Salvador	Palau		Malawi	Tunisko
Svatý Kryštof a Nevis	Papua Nová Guinea		Mali	
Svatá Lucie	Samoa		Mauricius	
Svatý Vincent a Grenadiny	Srí Lanka		Mosambik	
Surinam	Tádžikistán		Namibie	
Trinidad a Tobago	Thajsko		Niger	
Uruguay	Timor-Leste		Nigérie	
	Tonga		Pobřeží slonoviny	
	Turkmenistán		Rovníková Guinea	
	Tuvalu			
	Uzbekistán			

Amerika	Asie	Evropa	SSA	Ostatní
Venezuela	Vanuatu Vietnam		Rwanda Senegal Seychelly Sierra Leone Středoafriická republika Súdán Svatý Tomáš a Princův ostrov Svazijsko Tanzánie Togo Uganda Zambie Zimbabwe	

Zdroj: Zpracováno z dat IMF

Malé ostrovní rozvojové státy

Skupina ostrovních rozvojových států, zkráceně SIDS, je velmi nesourodá jak geograficky, tak i co se týče ostatních charakteristik. Většinou jsou uváděny následující celky. Karibik, Tichý oceán, Afrika a Indický oceán. Co mají tyto země společné, bývá především malá rozloha, malý počet obyvatel, nízko položená a odlehlá území, omezené množství přírodních zdrojů a vyšší riziko hrozby živelných pohrom (Syrovátka, Harmáček, 2015).

Vnitrozemské rozvojové země

Největší překážku rozvoje těchto zemí představuje velká geografická vzdálenost od pobřeží a většinou bývají závislé na sousedních státech. Pokud se jedná o tzv. “špatné sousedy”, neboli nestabilní sousední země, potom jsou podle Colliera (2007, str. 54) vnitrozemské země znevýhodněny významně, což platí zejména právě pro státy SSA. Velký problém v tomto případě představuje infrastruktura. Vnitrozemské státy, které jsou závislé na svých sousedech, mají zpravidla velké výdaje na transport. A protože jsou na nich závislé a v SSA, kde je infrastruktura na velmi špatné úrovni, je pro zemi obtížné se integrovat do světového trhu. V tomto případě potom i rozvoj země závisí na tom, s kým sousedí, neboť sousedé tvoří jeden z cílových trhů. A pokud vezmeme v úvahu zemi v

SSA, která má za sousedy stagnující ekonomiky, které samy nejsou schopné se prosadit na světovém trhu nebo kolem sebe má země (např. Demokratická republika Kongo, Súdán a Somálsko), které jsou zaseklé v konfliktu, tak takové prostředí netvoří zrovna ideální podmínky pro rozvoj. Vnitrozemské rozvojové země se tak nacházejí jak v pasti obklopení špatnými sousedy, tak v pasti konfliktu (Collier, 2007, str. 56-57).

Podle dostupných údajů dle UNCTAD z let 2013 patří do této **kategorie vnitrozemských rozvojových zemí označovaných zkratkou LLDCs** celkem 31 států, které jsou vyjmenované v následující tabulce (Tab. 1.9) (UNCTAD, 2013). Největší zastoupení mají v této kategorii opět země SSA.

Tab. 1.9: Seznam vnitrozemských rozvojových zemí

Afrika	Asie	Latinská Amerika	Evropa
Botswana	Afganistán	Bolívie	Makedonie
Burkina Faso	Arménie	Paraguay	Moldávie
Burundi	Azerbajdžán		
Čad	Bhútán		
Etiopie	Kazachstán		
Lesotho	Kyrgyzstán		
Malawi	Laos		
Mali	Mongolsko		
Niger	Nepál		
Rwanda	Tádžikistán		
Středoafriická republika	Turkmenistán		
Svazijsko	Uzbekistán		
Uganda			
Zambie			
Zimbabwe			

Zdroj: Zpracováno z dat UNCTAD

1.3 Diferenciace rozvojových zemí dle GDP a MPI se zaměřením na SSA

Práce se bude od této části více zabývat regionem SSA, proto byla na začátek této podkapitoly pro přehled umístěna tabulka s výčtem států tohoto regionu. Pro zjednodušení byly vynechány ostrovní státy SSA. V tabulce jsou vyobrazené základní údaje o daných zemích, které budou sloužit jako jeden z podkladů k dalším podkapitolám.

Tabulka (Tab. 1.10) ukazuje **přehled států SSA a základních údajů** k nim jako je jejich státní zřízení, rozloha, počet obyvatel, náboženství a rok, v jakém byla vyhlášena nezávislost, a na které zemi to bylo.

Pro zjednodušení jsou v tabulce použité následující zkratky

Sloupec náboženství

A - animismus

D - domorodá náboženství

I - islám

K - křesťanství

Ř - římskokatolické náboženství

T - tradiční náboženství

Sloupec vyhlášení nezávislosti

BG - Belgie

FR - Francie

IT - Itálie

PT - Portugalsko

USA - Spojené státy americké

VB - Velká Británie

Tab. 1.10: Seznam států SSA se základními údaji

	Státní	Rozloha	Obyvatelstvo	Náboženství	Vyhlášení	
	zřízení	km²	2015		nezávislosti	
Angola	republika	1 246 700	25 021 974	K, D	PT	1975
Benin	republika	112 622	10 879 829	K, I, D	FR	1960
Botswana	republika	582 000	2 262 485	K, D	VB	1966
Burkina Faso	republika	274 200	18 105 570	K, I, T	FR	1960
Burundi	republika	27 834	11 178 921	Ř, T, I	BG	1962
Čad	republika	1 284 000	14 037 472	K, I, D	FR	1960
Dem. rep. Kongo	republika	2 344 858	77 266 814	K, sekty a T, I	BG	1960

	Státní	Rozloha	Obyvatelstvo	Náboženství	Vyhlášení	
	zřízení	km²	2015		nezávislosti	
Džibutsko	republika	23 200	887 861	I (94 %), K	FR	1977
Erirea	republika	117 600	4 789 568	K, I, D	Etiopie	1993
Etiopie	republika	1 100 000	99 390 750	ortodoxní, K, I, P, A	-	-
Gabon	republika	267 667	1 725 292	K, I, A	FR	1960
Gambie	republika	11 300	1 990 924	K, I, A	VB	1965
Ghana	republika	238 391	27 409 893	K, I, T a D	VB	1957
Guinea	republika	245 860	12 608 590	K, I, T	FR	1958
Guinea - Bissau	republika	36 000	1 844 325	K, I, D	PT	1974
Jižní Afrika	republika	1 200 000	54 956 920	K, I, T, hindu., juda.	VB	1910
Jižní Súdán	republika	644 329	12 339 812	K, I, D	Súdán	2011
Kamerun	republika	475 650	23 344 179	K, I, D	FR / VB	1960-1
Keňa	republika	580 000	46 050 302	P, Ř, I, D	VB	1963
Kongo	republika	342 000	4 620 330	K, I, T	FR	1960
Lesotho	království	30 355	2 135 022	K	VB	1966
Libérie	republika	111 369	4 503 438	K, I, A	USA	1847
Malawi	republika	118 484	17 215 232	P, Ř, I, D	VB	1964
Mali	republika	1 240 000	17 599 694	(K), I, D	FR	1960
Mauritánie	republika	1 030 000	4 067 564	I	FR	1960
Mosambik	republika	801 590	27 977 863	K, I, D	PT	1975
Namibie	republika	824 292	2 458 830	K, D	mandát JAR	1990
Niger	republika	1 267 000	19 899 120	K, I (95 %), D	FR	1960
Nigérie	republika	924 000	182 201 962	K, I, D	VB	1960
Pobřeží slonoviny	republika	322 500	22 701 556	K, I, D	FR	1960
Rovníková Guinea	republika	28 000	845 060	K (90 %)	SP	1968
Rwanda	republika	26 338	11 609 666	K, I, T	BG / VB	1962
Senegal	republika	196 722	15 129 273	K, I (95 %), T	FR	1960
Sierra Leone	republika	71 740	6 453 184	K, I, A	VB	1961

	Státní	Rozloha	Obyvatelstvo	Náboženství	Vyhlášení	
	zřízení	km²	2015		nezávislosti	
Somálsko	republika	637 657	10 787 104	I (99,9 %)	IT / VB	1960
Středoafriická rep.	republika	623 000	4 900 274	P, Ř, I, D	FR	1960
Súdán	islámská republika	1 886 068	40 234 882	I (sunna), křest. menšiny	VB	1956
Svazijsko	království	17 364	1 286 970	P, Ř, I, D	VB	1968
Tanzánie	republika	945 000	53 470 420	K, I, D	VB / USA	1961
Togo	republika	56 785	7 304 578	K, I, T	FR	1960
Uganda	republika	241 500	39 032 383	K, I, T	VB	1962
Zambie	republika	752 618	16 211 767	K, I, D, hinduismus	VB	1964
Zimbabwe	republika	390 757	15 602 751	K, křes. sekty, I, A	VB	1980

Zdroj: Zpracováno z dat WB a Encyclopaedia Britannica

Z tabulky s výčtem pevninských států SSA vyplývá několik základních informací. Státní zřízení převažuje republika. Co se rozlohy a počtu obyvatel týče, o většině státech lze říci, že je v nich velká hustota zalidnění, přičemž v současné době populace těchto zemí stále roste. Většina obyvatel vyznává křesťanství, islám a v některých oblastech mimo další náboženské směry stále převládají původní tradiční a domorodá náboženství. Výjimkou je akorát Somálsko, které je téměř z celých 100 % islámskou zemí. Skoro všechny státy SSA byly původně koloniemi jiných zemí a získaly nezávislost až v 60. a 70. letech 20. století. Kolonie tu měly Velká Británie, Francie, USA, Španělsko a další země. Jediná vždy nezávislá země byla Etiopie.

1.3.1 Diferenciace dle GDP

GDP platí společně s GNI za nejčastěji užívané ukazatele pro srovnání ekonomické úrovně zemí (Stojanov, Nádvorník, Vyšanská, Kaplan, Volfová, 2008). GDP v celkové výši udává postavení státu ve světovém hospodářství a v přepočtu na jednoho obyvatele slouží jako ukazatel hospodářské vyspělosti zkoumaného území a životní úrovně jeho obyvatel. GDP v přepočtu na obyvatele je vyjádřen v dolarech podle směnných kurzů dané měny k

americkému dolaru nebo podle parity kupní síly (Anon., 2016). Důvodem častého použití těchto ukazatelů je jejich snadný a srozumitelný výpočet. Nevýhodou je však jejich omezení, neboť jsou zaměřené pouze na ekonomickou výkonnost zkoumaného území a nezohledňují další aspekty rozvoje (sociální, politické, kulturní, environmentální a další) (Stojanov, Nádvorník, Vyšanská, Kaplan, Volfová, 2008).

GDP na osobu v regionech rozvojových zemí v roce 2015 ukazuje tabulka (Tab. 1.11).

Tab. 1.11: Hodnota GDP na osobu v regionech rozvojových zemích v roce 2015

Rozvojové země (regiony)	GDP na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Arabské státy	16 377
Latinská Amerika a Karibik	14 041
Evropa a střední Asie	13 226
Východní Asie a Pacifik	12 386
Jižní Asie	5 806
Subsaharská Afrika	3 493

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

Další tabulka (Tab. 1.12) znázorňuje **GDP na osobu v regionech lidského rozvoje**.

Tab. 1.12: Hodnota GDP na osobu v regionech lidského rozvoje v roce 2015

Lidský rozvoj (regiony)	GDP na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Velmi vysoký rozvoj	39 989
Vysoký rozvoj	14 079
Střední lidský rozvoj	6 361
Subsaharská Afrika	3 493
Nízký lidský rozvoj	2 775

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

Obě na předchozí straně uvedené tabulky (Tab. 1.11 a Tab. 1.12) ukazují **výši GDP na osobu v přepočtu podle PPP** jak v regionech rozvojových zemí, tak v regionech rozdělených podle úrovně lidského rozvoje. V obou klasifikacích opět vychází nejhůře region SSA. Pro porovnání mezi země s největším vykazovaným GDP na osobu patří Norsko (64 451 USD), Austrálie (43 655 USD), Švýcarsko (55 112 USD) a Německo (44 053 USD), které vykazují několikanásobně větší hodnoty, než je tomu v kterémkoliv z regionů rozvojových zemí. Ne všechny rozvojové země však patří podle výše GDP mezi země s nízkým rozvojem. Například Libanon vykazuje výši GDP 13 117 USD na osobu, což ho řadí mezi státy s vysokým rozvojem nebo Jižní Afrika s 12 390 USD na osobu spadá mezi státy se středním lidským rozvojem. Nejnižší hodnotu GDP potom vykazuje Středoafriická republika, a to 562 USD na osobu, což lze vyčíst v další tabulce (Tab. 1.13) s výčtem konkrétních států regionu SSA. Pro další státy SSA, jako třeba pro Somálsko ani dostupná data nejsou k dispozici, což opět ukazuje spíše na nízkou hodnotu (UNDP, 2016).

Výši GDP vykazovaného v jednotlivých zemích regionu SSA znázorňuje následující tabulka (Tab. 1.13). Hodnoty jsou řazeny sestupně podle vykazované výše ekonomického ukazatele GDP. Na základě toho lze říci, že většina států SSA je na stejné úrovni jako regiony se středním nebo nízkým lidským rozvojem. Výjimkou je pouze Rovnicková Guinea, Gabon, Botswana nebo Jižní Afrika, které se hodnotami GDP přibližují spíše k zemím s vysokým rozvojem.

Tab. 1.13: Hodnota GDP na osobu v zemích SSA v roce 2015

	GDP na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Rovnicková Guinea	28 272
Gabon	18 832
Botswana	14 876
Jižní Afrika	12 390
Namibie	9 801
Svazijsko	7 930

	GDP na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Angola	6 937
Kongo	5 993
Nigérie	5 639
Ghana	3 953
Súdán	3 927
Mauritánie	3 694
Zambie	3 626
Pobřeží slonoviny	3 290
Džibutsko	3 120
Kamerun	2 939
Keňa	2 901
Lesotho	2 517
Tanzánie	2 510
Senegal	2 288
Mali	2 285
Čad	2 044
Benin	1 986
Jižní Súdán	1 741
Uganda	1 718
Zimbabwe	1 688
Rwanda	1 655
Burkina Faso	1 562
Gambie	1 556
Etiopie	1 530
Sierra Leone	1 497
Eritrea	1 411
Togo	1 374

	GDP na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Guinea - Bissau	1 367
Guinea	1 135
Mosambik	1 116
Malawi	1 113
Niger	897
Libérie	787
Demokratická republika Kongo	737
Burundi	693
Středoafriická republika	562
Somálsko	-

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

1.3.2 Diferenciace dle MPI

Jako ukazatel ekonomické vyspělosti země může také posloužit MPI neboli index multidimenzionální chudoby (Duba, Fajmon, Kohout, Hampl, Klaus, Tříska, a kol., Institut Václava Klause, 2009). Index byl poprvé představen v Reportu 2010 za účelem doplnění ukazatelů ekonomické vyspělosti země. Index udává počet osob, které žijí v multidimenzionální chudobě. Díky zacílení na oblasti s největší intenzitou chudoby může index pomoci efektivně alokovat zdroje na pomoc osobám žijícím v těchto oblastech. MPI nemusí být aplikován pouze na národní úrovni, ale i na úrovni regionální. Podle MPI žije v chudobě kolem 1,5 miliardy lidí ve 102 rozvojových zemích (okolo 29 % jejich populace) a dalších 900 milionů osob se nachází na hranici ohrožení chudobou (UNDP, 2016).

MPI zahrnuje tři indikátory, z nichž každý má na celkovém indexu váhu 33 %

- Zdraví, tzn. výživa a dětská úmrtnost.
- V případě vzdělání je to počet let školní docházky a počet dětí.
- Životní standardy jako přístup k elektřině, pitné vodě, sociálnímu zařízení nebo plynu.

Data zveřejněná UNDP ukazují **trendy multidimenzionální chudoby v 65 zemích**. Většina z těchto zemí se nachází v regionu SSA, což zachycuje tabulka níže (Tab. 1.14). Ta obsahuje výši MPI v jednotlivých zemích SSA, přičemž čím vyšší je hodnota indexu, tím větší počet osob v dané zemi žije v multidimenzionální chudobě. Další sloupec ukazuje procentuelní podíl populace dané země, která žije pod mezinárodní hranicí chudoby, což je bráno podle PPP 1,90 USD na osobu na jeden den. Jednotlivé země mají často na národní úrovni stanovenou vlastní hranici lidské chudoby. Pro lepší přehlednost byla však zvolena mezinárodní hranice 1,90 USD použitá v tabulce (UNDP, 2016).

Tab. 1.14: Hodnota indexu MPI v zemích SSA v letech 2005 - 2015 a podíl lidí žijících pod mezinárodní hranicí chudoby v letech 2005 - 2014

	MPI	PPP \$ 1,90 / den (%)
	2005 - 2015	2005 - 2014
Niger	0,562	45,7
Jižní Súdán	0,551	42,7
Čad	0,545	38,4
Etiopie	0,537	33,5
Burkina Faso	0,508	43,7
Somálsko	0,500	-
Guinea - Bissau	0,495	67,1
Mali	0,456	49,3
Burundi	0,442	77,7
Guinea	0,425	35,3
Středoafriická republika	0,424	66,3
Sierra Leone	0,411	52,3
Mozambik	0,390	68,7
Demokratická republika Kongo	0,369	77,1
Uganda	0,359	34,6
Libérie	0,356	68,6
Benin	0,343	53,1

	MPI	PPP \$ 1,90 / den (%)
	2005 - 2015	2005 - 2014
Tanzánie	0,335	46,6
Pobřeží slonoviny	0,307	29,0
Mauritánie	0,291	5,9
Súdán	0,290	14,9
Gambie	0,289	-
Nigérie	0,279	53,5
Senegal	0,278	38,0
Malawi	0,273	70,9
Zambie	0,264	64,4
Kamerun	0,260	24,0
Rwanda	0,253	60,4
Togo	0,242	54,2
Lesotho	0,227	59,7
Namibie	0,205	22,6
Kongo	0,192	37,0
Keňa	0,166	33,6
Ghana	0,147	25,2
Zimbabwe	0,128	21,4
Džibutsko	0,127	22,5
Svazijsko	0,113	42,0
Gabon	0,073	8,0
Jižní Afrika	0,041	16,6
Angola	-	-
Botswana	-	-
Eritrea	-	-
Rovníková Guinea	-	-

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016

Z dat uvedených v tabulce na předchozí straně lze usoudit, že téměř v každém státě regionu SSA žije menší či větší procento populace pod hranicí chudoby. Především z posledního sloupce lze vyčíst, že v poměrně velkém počtu zemí žije pod mezinárodní hranicí chudoby více než polovina populace. V Demokratické republice Kongo jsou to dokonce více než tři čtvrtiny obyvatel země.

2 Socio-ekonomické problémy zemí SSA

Podle definice UN je mezi státy SSA zahrnuta celá oblast afrického kontinentu kromě severní Afriky. Výjimkou je Súdán, který ačkoliv je UN řazen mezi státy severní Afriky, podle definice WB mezi státy SSA patří a zahrnuje území subsaharských států (UN, 2016) (WB, 2016). Proto i v této práci bude Súdán mezi státy SSA řazen. Toto pojetí je pravděpodobně jedno z nejširších, jinak mezinárodní organizace a autoři definují státy SSA odlišně. Celá tato oblast se trvale potýká s problémy jako jsou chudoba, klimatické změny, náboženské konflikty, nedostatek pitné vody, špatný přístup ke zdravotní péči, nedostatečná infrastruktura, existence slumů, hlad, úmrtnost, postavení žen ve společnosti, politická nestabilita, špatný přístup k financím a řada dalších. V tomto regionu se nachází nejvíce rozvojových zemí vůbec. Ekonomicky zaostalá a prakticky nerozvinutá oblast SSA je nejchudším světovým regionem. Státy v této oblasti se pravidelně umísťují na posledních příčkách ukazatelů, kterými se dá vyspělost země měřit. Za poslední dvě století patřila SSA k nejpomaleji rostoucí oblasti na světě (Duba, Fajmon, Kohout, Hampl, Klaus, Tříška, a kol., Institut Václava Klause, 2009).

Míra rozvinutosti SSA jde ruku v ruce s dobou trvání politické samostatnosti regionu. Afrika dosáhla osvobození v 60. a 70. letech minulého století (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 258). Většina zemí SSA byla původně koloniemi převážně Portugalska a Velké Británie, ale také Francie, Španělska, Nizozemí nebo USA (Thamer, 2014). V důsledku toho se začala pokoušet o moderní ekonomický růst a industrializaci až později. I proto ještě dnes budí dojem kolonií z přelomu 19. a 20. století. V Africe leží zhruba dvě třetiny nejméně rozvinutých zemí světa (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 258).

2.1 Zdravotní péče

Zdravotní péče je jeden z největších problémů rozvojových zemí a oblastí SSA vůbec. Na jedné straně se tato oblast Afriky potýká s velmi špatnými hygienickými podmínkami a na druhé straně podíl výdajů na zdravotnictví je v těchto zemích několikanásobně nižší než v rozvinutých zemích (Koběluš, 2010). Na jednoho obyvatele jsou výdaje až patnáctkrát

menší, než v rozvinutých zemích. K tomu soukromé výdaje významně převyšují veřejné, což samo o sobě může posloužit jako ukazatel úrovně sociální infrastruktury. Výše výdajů na zdravotnictví v těchto zemích má vliv i na další ukazatele jako je například počet lékařů nebo nemocničních lůžek. V poměru k obyvatelstvu je počet lůžek dvakrát nižší a počet lékařů byl na konci minulého století 1,2 lékaře na 1000 obyvatel, kdežto v rozvinutém světě to bylo dvakrát více (2,5 lékaře). I počet hospitalizovaných je v rozvojových zemích dvakrát nižší než v rozvinutých státech. Rozvojové země v regionu SSA se také potýkají s velmi vysokou kojeneckou a dětskou úmrtností, což jsou mimo jiné další z následků špatné kvality poskytované lékařské péče v těchto zemích. Kojenecká úmrtnost je až desetkrát a úmrtnost dětí do 5-ti let až dvanáctkrát vyšší než v rozvinutých zemích (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 255-6).

Velmi slabá zdravotnická infrastruktura nedokáže SSA pomoci v boji s nemocemi, které představují velký problém a jednu z překážek ekonomického růstu této oblasti. Jedná se hlavně o choroby jako je malárie, cholera, žloutenka, HIV/AIDS a další. Především HIV/AIDS je jeden z hlavních problémů rozvojových zemí a celé celé tři čtvrtiny populace nakažené AIDS žijí právě v Africe (v některých zemích je nakažená dokonce až jedna čtvrtina obyvatel). Léčba tohoto onemocnění je velmi drahá (200 USD na osobu za jeden rok), a tak vlády nejchudších zemí samy nestačí na boj proti šíření nemoci. Zastavení jejího šíření je mimo jiné jedním z Rozvojových cílů tisíciletí programu UN. Velkou úmrtnost obyvatel má na svědomí také malárie. Největší výskyt této nemoci je v Africe v oblasti na jih od Sahary. Malárie zde představuje velkou překážku ekonomického rozvoje (největší riziko výskytu nemoci hrozí v těchto státech - Ghana, Guinea-Bissau, Kamerun, Keňa atd.). Na boj proti této chorobě připadne až 40 % nákladů na veřejné zdravotnictví (Koběluš, 2010). Malárie udržuje země v chudobě. Země, které by měly být potenciálním trhem pro vakcínu jsou chudé, a tím pádem nemají uspokojivou hodnotu pro velké farmaceutické společnosti, aby vynaložily dostatečné investice do výzkumu, který je potřeba (Collier, 2016, str. 5).

2.2 Vzdělání

Další oblast, která se potýká s velkými problémy je školství. Ačkoliv se situace v oblasti základního vzdělávání zlepšila a počet negramotných obyvatel klesl od poloviny 19. století na polovinu, stále přetrvávají velké rozdíly oproti rozvinutým zemím v oblasti středního a především vysokého školství. V nejhudších oblastech je stále velká část obyvatel negramotná. Pro porovnání, výdaje na školství jsou zde až desetkrát menší než v rozvinutých zemích (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 255-6). V letech 2010 - 2014 tvořily vládní výdaje na vzdělání v SSA 4,8 % z celkového GDP (UNDP, 2016). Počet žáků na jednoho učitele je v těchto zemích dvakrát větší, tzn. 36 žáků oproti 18-ti žákům na jednoho učitele v rozvinutých státech (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 255-6), což také přispívá ke snižování kvality vzdělání.

Míra gramotnosti⁸ dospělých (2005-2015) = 64,3 %

Míra gramotnosti osob 15-24 let (2005-2015) = 71,1 % u žen x 78,3 % u mužů

V letech 2005-2015 byla míra gramotnosti populace SSA 64,3 %. Z výše uvedeného lze také usoudit, že vzdělávání mladších lidí zaznamenává oproti minulosti pokroky, neboť míra gramotnosti osob mezi 15 a 24 lety byla v těchto letech o něco vyšší, než byla celková míra gramotnosti dospělých (tzn. všech osob ve věku 15 let a více) a to 71,1 % u žen a 78,3 % u mužů. Avšak rozdíl v míře gramotnosti mužů a žen poukazuje na přetrvávající nerovnosti v postavení žen ve společnosti a o lepším přístupu mužů ke vzdělání. Podíl populace, která je starší 25 let a někdy navštěvovala střední školu (nemusí být nutně ukončená) potom v letech 2005-2015 činil 29,6 %.

Zlepšit úroveň školství a zpřístupnit základní vzdělání v rovné míře všem je jeden z Rozvojových cílů tisíciletí UN. V současné době se v této oblasti snaží pomáhat řada organizací jako je UN, Červený kříž nebo Člověk v tísni aj. organizace, které v

---

⁸ Za gramotného je považován v tomto případě každý člověk, který umí s porozuměním číst a psát a je schopen napsat krátký jednoduchý popis každodenního života (UNDP, 2016).

rozvojových zemích SSA staví základní školy, ve kterých dobrovolníci pod záštitou těchto organizací vyučují místní děti. Je ale třeba, aby se o zpřístupnění vzdělání v těchto regionech nesnažily pouze humanitární organizace, ale aby se o zlepšení kvality vzdělání snažily především vlády jednotlivých zemí. Pomoc organizací však nestačí pokrývat potřeby vzdělání všech obyvatel, a tak je třeba, aby samy vlády začaly efektivněji alokovat zdroje i v tomto segmentu a vynaložily nezbytné finanční prostředky do výstavby školních zařízení a kvalifikace učitelů.

2.3 Zaměstnanost

Tento ukazatel vychází v posledních letech pro SSA poměrně špatně. V porovnání se světem je zde až dvojnásobně vyšší nezaměstnanost (Duba, Fajmon, Kohout, Hampl, Klaus, Tříška, a kol., Institut Václava Klause, 2009). Jako důsledek koloniálního panství je pro většinu rozvojových zemí charakteristická tradiční struktura zaměstnanosti, vysoký podíl lidí zaměstnává zemědělství a těžební průmysl (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 249).

Následující tabulka (Tab. 2.1) znázorňuje **souhrn dat týkajících se zaměstnanosti lidí žijících v regionu SSA**. Ukazuje podíl nezaměstnaných osob ve věku 15 let a starších a osob ve věku 15-24 let, podíl pracujících dětí ve věku 5-14 let a podíl osob, které pracují za 3,10 USD podle PPP na den a méně.

Tab. 2.1: Nezaměstnanost osob ve státech SSA, podíl pracujících dětí a osob zaměstnaných za 3,10 USD na den podle PPP

	Celková nezaměstnanost	Nezaměstnanost osob 15-24 let	Pracující podíl dětí 5-14 let	Zaměstnaní za PPP \$ 3,10/den
	2015 (%)	2015 (%)	2009-2015 (%)	2004-2013 (%)
Džibutsko	53,9	-	8,0	-
Mauritánie	31,1	47,3	15,0	17,6
Gambie	30,1	44,4	19,0	-
Lesotho	27,5	37,6	23,0	64,6
Svazijsko	25,6	53,0	7,0	22,9

	Celková nezaměstnanost	Nezaměstnanost osob 15-24 let	Pracující podíl děti 5-14 let	Zaměstnaní za PPP \$ 3,10/den
	2015 (%)	2015 (%)	2009-2015 (%)	2004-2013 (%)
Namibie	25,5	49,6	-	31,2
Jižní Afrika	25,1	50,0	-	16,6
Mosambik	22,3	37,8	22,0	90,9
Gabon	20,5	36,3	13,0	17,7
Botswana	18,6	29,4	9,0	26,3
Súdán	13,6	22,5	25,0	27,6
Zambie	10,7	19,7	41,0	78,4
Pobřeží slonoviny	9,5	13,7	26,0	53,9
Rovníková Guinea	9,4	15,3	28,0	20,4
Senegal	9,3	13,1	15,0	63,8
Zimbabwe	9,3	15,4	-	82,9
Keňa	9,2	17,6	26,0	-
Mali	8,5	10,7	21,0	80,0
Eritrea	8,4	13,0	-	69,0
Togo	7,7	12,2	28,0	65,7
Angola	7,6	12,0	24,0	49,9
Guinea - Bissau	7,6	12,4	38,0	79,4
Středoafrická rep.	7,6	12,3	29,0	81,3
Somálsko	7,5	11,7	49,0	76,7
Kongo	7,2	12,2	23,0	46,3
Malawi	6,7	8,9	39,0	87,6
Ghana	6,3	12,2	22,0	44,1
Nigérie	5,8	8,6	25,0	72,3
Čad	5,6	8,3	26,0	67,0
Etiopie	5,5	7,6	27,0	75,3
Kamerun	4,6	7,0	47,0	48,1
Libérie	4,2	4,9	21,0	89,0
Dem. rep. Kongo	3,8	6,2	38,0	85,3
Uganda	3,6	6,0	16,0	60,6
Sierra Leone	3,4	5,3	37,0	81,4
Tanzánie	3,2	6,3	29,0	72,6

	Celková nezaměstnanost	Nezaměstnanost osob 15-24 let	Pracující podíl dětí 5-14 let	Zaměstnaní za PPP \$ 3,10/den
	2015 (%)	2015 (%)	2009-2015 (%)	2004-2013 (%)
Burkina Faso	2,9	4,7	39,0	80,5
Niger	2,8	3,9	31,0	85,1
Rwanda	2,4	3	29,0	82,1
Guinea	1,8	1,2	28,0	72,5
Burundi	1,5	2,9	26,0	93,5
Benin	1,1	2,3	15,0	65,7
Jižní Súdán	-	-	-	-

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP⁹

Na základě dat vypracovaných v tabulce lze usoudit, že vedle vysoké nezaměstnanosti se SSA potýká s dalšími problémy v této oblasti. Vzhledem k tomu, že rodiny často nemají dostatek finančních prostředků na obživu, posílají pracovat i svoje děti, a to v poměrně nízkém věku. K tomu velké množství dětí jsou sirotci, což je další z důvodů, proč musí už brzy samy začít pracovat. Ačkoliv by se mohlo zdát, že v některých regionech je míra nezaměstnanosti nízká, je třeba brát v úvahu i fakt, že většina obyvatel těchto zemí pracuje za méně než 3,10 USD na den, což samo o sobě nemůže stačit na zajištění obživy a základních potřeb rodiny.

⁹ Význam pojmů použitých organizací UNDP zpracovaných v tabulce (UNDP, 2016)

Celková nezaměstnanost

Procentuelní podíl pracovníků ve věku 15 let a starších, kteří nejsou zaměstnaní nebo samostatně výdělečně činní, ale mohli by pracovat a podnikli kroky k hledání zaměstnání nebo samostatně výdělečné činnosti.

Nezaměstnanost osob ve věku 15-24 let

Stejná definice jako u předchozího, akorát se jedná o podíl obyvatelstva ve věku 15-24 let.

Pracující podíl dětí ve věku 5-14 let

Procento dětí ve věku 5-11 let, které se během referenčního týdne zúčastnily alespoň jedné hodiny ekonomické činnosti, anebo 28 hodin domácích prací nebo dětí ve věku 12-14 let, které se během referenčního týdne zúčastnily 14 hodin ekonomické aktivity, nebo 28 hodin domácích prací.

Zaměstnaní za \$ 3,10/den podle PPP

Podíl lidí, kteří v dané zemi pracují za 3,10 USD podle PPP nebo méně na jeden den. Vyjádřeno v procentech jako podíl z celkové zaměstnanosti osob 15 let a starších.

2.4 Infrastruktura

Prolémem SSA není pouze nedostatek, ale i špatná kvalita existující infrastruktury. Největší nedostatky má region SSA v infrastruktuře dopravní, informační a telekomunikační a energetické. SSA potřebuje efektivní fungování všech typů infrastruktury, aby byla schopná doručit svoje zboží na regionální a mezinárodní trhy. Přeprava zboží v těchto zemích je však obtížná a náklady na transport jsou téměř dvakrát vyšší než v ostatních rozvojových oblastech. V devadesátých letech přijaly některé země SSA novou politiku v oblasti infrastruktury, jejíž součástí byly institucionální a finanční reformy zaměřené na podporu udržitelné infrastruktury (Evropská komise, 2006). Přesto je však současná situace neuspokojivá a je třeba učinit další kroky za účelem zlepšení rozvoje a udržitelnosti infrastruktury.

Dopravní infrastruktura

Kvalitní dopravní infrastruktura je důležitý aspekt, který má vliv na regionální integraci, ekonomický růst, sociální rozvoj a fungující veřejnou správu a bezpečnost země. V SSA připadá více než 80 % celkové přepravy zboží a služeb právě na osobní a nákladní dopravu. Problémem SSA není jen nedostatečná kapacita, ale i špatná kvalita existujících silnic. V této oblasti je jedním z největších dárců EU. Silniční doprava je jedním z hlavních témat strategie spolupráce Evropského rozvojového fondu a většiny zemí SSA. Jenom v letech 1995-2011 vynaložil fond na modernizaci a výstavbu silnic v SSA zhruba 7,4 mld. EUR. Výsledky bohužel nebyly takové, jak se očekávalo. Země SSA nevynakládají dostatečná opatření, aby byla zajištěna udržitelnost dopravní infrastruktury a stav silnic podléhá v různé míře předčasnému poškození. Problém je, že důraz je kladen především na modernizaci a výstavbu nových silnic a údržba stávající silniční sítě je postavena do pozadí. Přetěžování vozidel a nevhodná údržba silnic mají vliv na špatný stav dopravní infrastruktury (ECA, 2013). Nedostačující je i hustota a propojenost železniční sítě v zemích SSA. Lepší situace není ani v oblasti vodní dopravy. Vnitrozemské cesty jsou špatně začleněné do sítě vodní dopravy a ani přímořským přístavům se nedaří poskytovat konkurenceschopné služby (Evropská komise, 2006).

Energetická infrastruktura

K elektrické energii má v regionu SSA přístup kolem jedné pětiny obyvatel. Každodenní výpadky a dodávky elektřiny pouze v určitých denních hodinách jsou v zemích SSA běžnou praxí a mají negativní vliv na konkurenceschopnost místních producentů a vytváří překážku ve vytváření nových pracovních míst a investic do průmyslu. Přestože je energetický potenciál vysoký, není plně využíván a velká část fosilních paliv je vyvážena, obnovitelné zdroje nejsou využívány udržitelným způsobem, anebo nejsou využívány vůbec (Evropská komise, 2006).

Informační a telekomunikační infrastruktura

Co se komunikační technologie týče, v SSA je nejnižší pokrytí pevnými telefonními linkami na světě vůbec a jejich význam v současnosti upadá na úkor mobilních telefonních služeb. Problém představuje i nerovnoměrné pokrytí, které je na venkově podstatně nižší než v městských oblastech (Evropská komise, 2006).

Vodovodní a sanitární infrastruktura

Velká část populace v SSA nemá stále přístup k nezávadné vodě a základním hygienickým zařízením (Evropská komise, 2006).

SSA musí podniknout ještě hodně kroků, aby vyřešila neuspokojivý stav v této oblasti. Vlády země by se měly soustředit nejen na modernizaci a výstavbu nové infrastruktury, ale také na obnovu a rozvoj již té existující a začít dodržovat opatření, která by zajistila její udržitelnost.

2.5 Obchod a finance

Integraci do mezinárodního obchodu v SSA komplikují již výše zmíněné vysoké transakční náklady, které v důsledku zvyšují ceny exportního zboží a služeb. Dalším prvkem, který má vliv na ochodování afrických zemí je členství ve více překrývajících se integračních uskupeních. Ta se v některých otázkách chovají jednotně, jejich další cíle už jsou potom v

rozporu. Pokud země spadá pod více obchodních dohod, importér se může sám rozhodnout, pod kterou zboží bude chtít dovézt. To může představovat problém z hlediska dodatečných nákladů pro malé a středně velké podniky nebo může vzniknout rozpor mezi odlišnými standardy dohod, což může zkomplikovat proces vývozu. V tomto případě by bylo vhodné sjednocení pravidel, regulací a nařízení jednotlivých zemí, což by mohlo pomoci snížit exportní náklady a zajistit hladší průběh exportování na jiné trhy. Jinými slovy tzn. nahrazení těchto organizací jedním integračním uskupením.

Následující tabulka (Tab. 2.2) znázorňuje procentuelní **podíl obchodu a finančních toků na GDP a GNI regionu SSA.**

Tab. 2.2: Podíl obchodu a finančních toků na GDP a GNI zemí SSA

	2015 (% GDP)
Export a import	55,60
Přímé zahraniční investice	2,60
Tok soukromého kapitálu	-2,30
Příliv peněz	2,63
	2015 (% GNI)
Čistá oficiální rozvojová pomoc	2,50

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP

Z tabulky (Tab. 2.2) vyplývají následující informace

- Podíl exportu a importu zboží a služeb v zemích SSA tvoří 55,6% podíl celkového GDP. Slouží jako základní ukazatel otevřenosti země zahraničnímu obchodu a ekonomické integrace a naznačuje závislost domácích producentů na zahraniční poptávce (export) a domácích spotřebitelů a producentů na zahraniční nabídce (import) s ohledem na velikost ekonomiky země.
- Přímé zahraniční investice tvoří 2,6% podíl na celkovém GDP a představují součet vlastního kapitálu, reinvestici výnosů a jiného dlouhodobého a krátkodobého kapitálu vyjádřeného jako procento GDP.

- Toky soukromého kapitálu zahrnují čisté přímé zahraniční a portfoliové investice vyjádřené jako -2,3% podíl GDP.
- 2,63% podíl přílivu peněz na GDP představují příjmy a materiální zdroje převedené mezinárodními migranty nebo uprchlíky příjemcům v zemi svého původu nebo v zemi, ve které migrant dříve žil.
- Obdržená čistá oficiální rozvojová pomoc tvoří 2,5% podíl GNI. Jedná se o čerpání půjček poskytnutých zemím SSA za zvýhodněných podmínek a o dotace poskytované oficiálními agenturami za účelem ekonomického rozvoje v zemích a oblastech, které jsou na seznamu příjemců podpory vypracovaným Výborem pro rozvojovou pomoc.

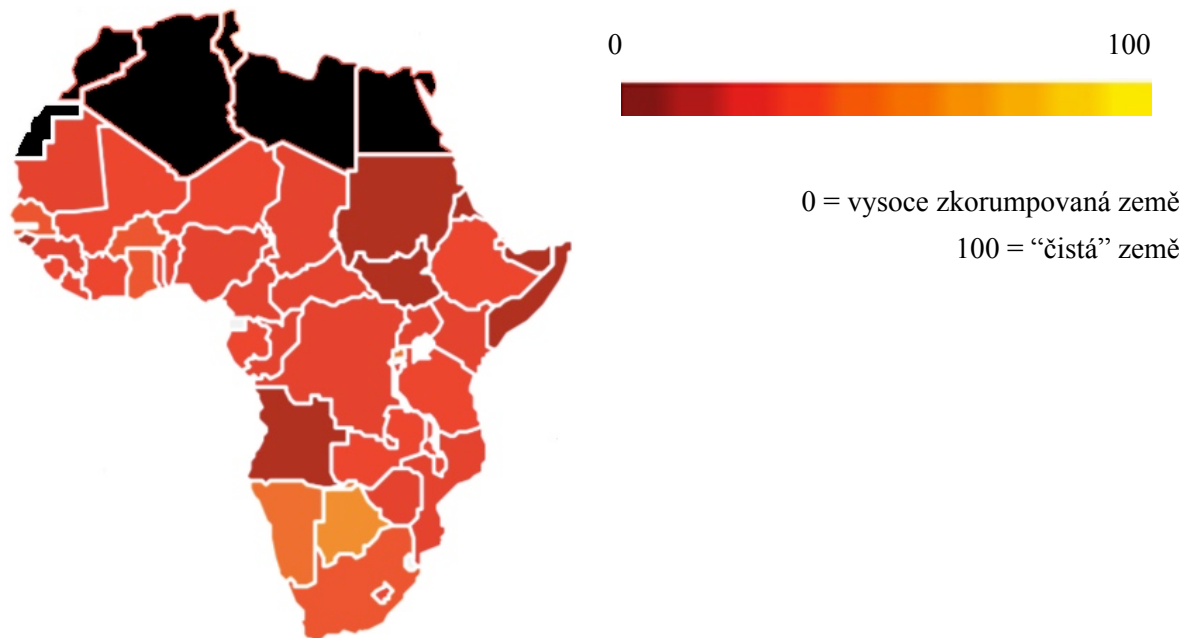
2.6 Korupce

Korupce je jedním z velkých problémů SSA, který brání zemím v pozitivním rozvoji. Podle výzkumů organizace Transparency International v roce 2016 je korupce stále velkým problémem ve větší či menší míře všech zemí regionu SSA. K měření korupce v jednotlivých zemích využívá organizace Index vnímání korupce (Corruption Perceptions Index, dále: CPI). Výsledná hodnota CPI se ohybuje v intervalu <0-100>. Čím více se blíží hodnota CPI nule, tím více je země zkorumpovaná (Transparency International, 2017).

Z obrázku na následující straně lze vyvodit, že korupce je skutečně velkým problémem zemí SSA. Ve větší nebo menší míře se s ní potýkají všechny státy tohoto regionu. Například v Ghaně, která projevila druhý nejhorší pokles CPI v roce 2016, se stejně jako ve stagnující Jižní Africe nespokojenost občanů s korupčním záznamem odrazila ve veřejném hlasování. Kromě Ghany byl zaznamenán významný pokles indexu v dalších šesti afrických zemích. Ve snaze vylepšit skóre selhala také Jižní Afrika, Nigérie, Tanzánie a Keňa. Nejhorší situaci však čelí Somálsko. Nezákonnými praktikami a korupcí byly poznamenány parlamentní a prezidentské volby v zemi, které byly v minulém roce odloženy dokonce třikrát (Banoba, 2017).

Obrázek (Obr. 2.1) znázorňuje **míru korupce v zemích SSA** vypočtenou pomocí CPI.

Obr. 2.1: Míra korupce v zemích SSA v roce 2016

Zdroj: Převzato a upraveno z Transparency International, 2017

Výsledky indexu poukazují také na vzájemnou souvislost mezi korupcí a nerovností rozdělení moci a bohatství. Jak říká předseda Transparency International José Ugaz (2017) *“v příliš mnoha zemích jsou lidé zbavení jejich nejzákladnějších potřeb a každou noc jdou spát hladoví kvůli korupci, zatímco mocní a zkorumpovaní bezrestně užívají bohatý životní styl”*¹⁰. Souhra korupce a nerovnosti ve společnosti nahrává také populismu¹¹. Když tradiční politici v boji proti korupci selžou, lidé se stávají cyničtí a obrací se na populistické vůdce, kteří slibují, že přeruší začarovaný kruh korupce a privilegií (Transparency International, 2017).

Na korupci, se kterou se potýkají všechny země SSA, se nabalují další problémy. Zdroje, které by měly jít na základní potřeby občanů země, jsou tzv. “rozkradeny” místo toho, aby

¹⁰ Jedná se o překlad výroku autorkou.

¹¹ Populismus je definován jako líbivá politická doktrína, která nemá přesně ideologicky daný profil, ale jde spíše o manipulativní politickou rétoriku (Sušová-Salminen, 2017).

šly například na potraviny a léky pro lidi v oblastech postižených hladomorem a nedostatkem vody. A protože vlády nejsou schopné poskytnout dostačující pomoc svým občanům, přichází na řadu mezinárodní humanitární organizace, které se snaží tyto problémy v postižených oblastech řešit. Nízká hodnota CPI svědčí také o nedůvěryhodnosti a špatném fungování veřejných institucí, jako jsou policie nebo soudnictví. Existence protikorupčních zákonů v jednotlivých zemích tak sama o sobě nemá žádný význam, pokud tyto zákony nebudou dodržovány. Jediným řešením této situace je, že vůdci zemí SSA začnou konečně plnit své sliby a poskytovat svým občanům služby očistěné od korupce. Potom musí také začít plnit závazky vyplývající z principu vlády jako jsou demokracie a lidská práva. To ovšem nepůjde bez posílení institucí, které vládám zodpovídají, stejně tak jako zavedení volebního systému, který by dovoľoval občanům země svobodně volit nebo zvolit jinou alternativní variantu.

2.7 Válečné konflikty

V některých zemích vývoj brzdí také opakující se ozbrojené lokální konflikty, což má negativní psychický vliv na místní obyvatele (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 255-6). Podle Colliera (2016, str. 17) většina populace SSA nedávno procházela nebo právě prochází občanskou válkou. Jiné země občanskou válkou prošly jednou nebo vícekrát. Příkladem je třeba USA, které prošlo občanskou válkou v 19. století, Rusko na začátku 20. století nebo Velká Británie v 17. století. Tyto země dokazují, že válka nemusí vždy představovat past a dovést zemi k chudobě. Příčiny válečných konfliktů mohou být sociální, politické, geografické i ekonomické. Konflikty a války je také těžké předvídat, neboť je obtížné získat relevantní statistická data. Existuje však úplný list občanských válek zpracovaný na univerzitě v Michiganu. Michiganská univerzita definuje občanskou válku jako konflikt, který zahrnuje nejméně 1 000 mrtvých způsobených zbraněmi a podíl zabitých nejméně 5 % na obou bojujících stranách. (Collier, 2016, str. 17-18).

Konflikty nejen, že nutí lidi opouštět zemi, ale mají také negativní dopad na ekonomiku. Collier (2016, str. 19) zmiňuje riziko vztahu mezi úrovní důchodu a rizikem války. Pokud

se sníží důchod, znásobí se tím riziko války, tzn., že v zemi, která má nižší důchod snáze vypukne válečný konflikt. V tomto případě jsou ale příčiny poněkud promíchané, pokud vezmeme v úvahu, že nízký důchod zvyšuje riziko války a válka jako taková vede zemi k chudobě.

Uprostřed takových konfliktů, které ohrožují ekonomický rozvoj, je zaseklá velká část států SSA. Nejhorší situaci v současné době čelí Somálsko, ze kterého, jak vyplývá v dalších podkapitolách, proudí velké počty uprchlíků. Země je jednou z hlavních válečných zón a od pádu prezidenta Siada Barreho¹² v roce 1991 je neustále zmítána vnitřními nepokoji. V zemi převládá z 99,9 % islám (největší podíl ze všech zemí SSA). Velký problém představují radikální zastánci tohoto náboženského směru. Nejznámější skupinou je radikální hnutí Šabáb, které je napojeno na teroristickou síť Al-Káida a v posledních letech má na svědomí řadu útoků v zemi. Členové tohoto hnutí se snaží o svržení prozápadní vlády a usilují o zavedení islámského práva šaría. Příkladem takového útoku je např. nájezd na hotel v hlavním městě Modagišo v lednu letošního roku. Příslušníci hnutí Šabáb najeli s vozem s výbušninami do vchodu hotelu a další potom vtrhli do budovy. Tou dobou se v hotelu nacházeli také zákonodárci nového parlamentu, kteří měli v těch dnech volit nového prezidenta (ČTK, 2017). Problém ve velké míře představuje i nepřehlednost konfliktů. Často proti sobě stojí více skupin, které jsou v některých případech podporovány dalšími státy ze zahraničí, které tu hájí své zájmy (USA, Čína a další), což situaci v zemích při bližším pohledu ve velké části případů ještě zhoršuje.

2.8 Životní prostředí

Znečišťování životního prostředí je problém, ke kterému rozvojové země rostoucí tendencí výrazně přispívají. Tyto země se často potýkají s devastací přírodních zdrojů a musí řešit dilema, jestli povolit provozy, které často nenávratně poškozují životní prostředí a nebo trvat na ekologických požadavcích (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 255-6). Velké

---

¹² Mohamed Siad Barre (nar. 1919 nebo dříve) byl prezident Somálské republiky. Vládl zde diktátorským způsobem od října roku 1969 do ledna 1991, kdy byl sesazen v průběhu krvavé občanské války (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2016).

riziko představuje rozsáhlé odlesňování plochy regionu SSA. Obyvatelé vyžívají dřevo jako hlavní palivo. V roce 2015 tvořila zalesněná plocha 28,2 % oblasti SSA, v letech 1990-2015 potom došlo k jejímu úbytku o 11,7 % (UNDP, 2016). Dochází také k úbytku neobnovitelných zdrojů a i řešení v podobě využívání obnovitelných zdrojů se stává čím dál obtížnější. Vlády zemí nejsou schopné zavést opatření, která by vedla k efektivnímu a udržitelnému využívání těchto zdrojů. Obnovitelné zdroje tvoří více než polovinu celkové spotřeby energie. S problematikou udržitelného stavu životního prostředí souvisí také neudržitelný populační růst v zemích SSA. Stávající zemědělské plochy nejsou schopné uspokojit potřeby stále rostoucího počtu obyvatel. V tomto případě by mohlo pomoci investovat více finančních prostředků do výzkumu, jak by se daly úsporně a šetrně využívat dostupné zdroje energie nebo využívat příkladu zemí, které už mají se šetrnými provozami dobré zkušenosti.

2.9 Sucho, chudoba a hladomor

Všechny tři výše uvedené aspekty jsou velkým problémem regionu SSA. Nejznámější chudinské oblasti nebo také jinak řečeno slumy se vyskytují nejvíce v okolí velkých měst jako jsou Lagos, Dakar, Nairobi nebo Káhira. Slumy představují v Africe zdroj obrovského množství často neřešitelných problémů (Koběluš, 2010).

Velký problém dnes představuje hladomor. I přes to, že bylo v rozvojových zemích zavedeno pěstování nových výnosných odrůd, využívání umělých hnojiv, prostředků proti škůdcům nebo umělé zavlažování, v některých regionech stále problém hladu přetrvává. Jedná se zejména právě o oblast SSA (hlavní “pás hladu” se rozkládá v blízkosti rovníku od Afriky po oblast jižní a jihovýchodní Asie) (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 249).

Především v posledních měsících agentura UN pro uprchlíky varovala před rostoucím rizikem masových úmrtí jako následek hladovění lidí žijících v zemích afrického rohu, Jemenu a Nigérii. Toto varování ovlivňuje i sousední státy, neboť nedostačující finanční prostředky vedou k nevyhnutelné humanitární krizi. Podle posledních odhadů více než 20

milionů lidí v Nigérii, Jižním Súdánu, Somálsku a Jemenu zažívá nebo je v ohrožení hladomorem. Tyto regiony, společně s oblastí Čadského jezera, Velkých jezer, rohu Afriky a Jemenu, společně hostí více než 4 miliony uprchlíků a osob hledajících azyl. Neúspěšná sklizeň a konflikt v Jižním Súdánu vedl k hladomoru a odlivu uprchlíků. Nejistota v Somálsku vedla k roustoucímu vnitřnímu přesídlení. Jako následek hladomoru roste míra podvýživy, a to především u dětí a kojících matek. Například v oblasti jižní Etiopie Dollo Ado je míra dětské podvýživy (6 měsíců-5 let) u nově příchozích somálských uprchlíků mezi 50-79 %. Děti tvoří většinu uprchlíků (až 62 %) a jsou závislé na potravinové pomoci sesterské agentury UN pro uprchlíky WFP. Bez peněz na jídlo se však dávky musí snížit a tak např. v Džibutsku musely být přiděly jídla sníženy o 12 % a v Etiopii, Tanzanii a Rwandě to bylo o 20-50 % a v Ugandě dokonce o 75 %. Velká část uprchlíků nemá přístup k obživě a zemědělství nebo jsou jejich možnosti na samostatné zajištění obživy velmi omezené (UNHRC, 2017).

V tomto kontextu jsou rizika pro děti obrovská. Spousta jich kvůli suchu přestala docházet do škol. Například v Keni přestalo školu navštěvovat 175 000 studentů, v Etiopii bylo zavřeno kolem 600 školních zařízení a v příštích týdnech a měsících se odhaduje ohrožení školní docházky kolem 5 milionů dětí (UNHRC, 2017).

Konkrétně v Jižním Súdánu boje, nejistota a strach, nedostatečný přístup k pomoci a kolabující ekonomika měly za následek kolem 100 000 lidí čelící hladomoru a další 1 milion, který je v bezprostředním ohrožení. Také na severu Nigérie žije kolem 7 milionů lidí v potravinové nejistotě a trpí nedostatkem pomoci (UNHRC, 2017).

2.10 Migrace

Migrace a sociální integrace patří v poslední době k celosvětově řešeným otázkám. Obojí je doprovázeno mezinárodními úmluvami a legislativními a sociálními opatřeními. Migrace ale není fenomén jen dnešní doby a problémem pouze SSA, byla už součástí kulturně historického vývoje, kdy se lidé stěhovali za prací nebo za nějakým vyučením,

utíkali z oblastí postižených válkou nebo se jen přesouvali do oblastí s lepší dostupností přírodních zdrojů (Vykopalová, 2015, str. 79).

V současné době se mluví o pohybu obyvatelstva jak z vyspělejších částí rozvojových zemí do rozvinutých států, tak mezi rozvojovými zeměmi navzájem, což je poměrně častým jevem právě v SSA, kde lidé pod vidinou lepší budoucnosti pro sebe i pro své děti migrují z jedné země do druhé. V průběhu posledních desetiletí se počet uprchlíků ceslosvětově zvyšuje, což také způsobuje komplikace při řešení aktuálních problémů (Kunešová, Cihelková a kol., 2006, str. 255-6).

2.10.1 Definice migrace

Protože se práce zabývá implikací problémů SSA na současné migrační trendy, je třeba již zmíněný pojem migrace definovat a říci stručně něco o tom, jak je to dnes s migrací ve světě, jaké jsou rizikové regiony a proč jsou z nich lidé nuceni odcházet. Především v posledních letech se stala migrace hojně diskutovaným tématem a předmětem politických diskuzí.

Migrant je člověk, který překročí mezinárodně uznávané hranice a zůstane v zemi na dobu delší než jeden rok. Pojem zahrnuje i uprchlickou migraci, vysídlené osoby, ekonomické migranty a osoby, které mají osobní nebo jiné důvody (například sloučení rodiny) k pohybu (IOM, 2011).

Pro tuto práci je důležité popsat i pojem **uprchlík**. Je to osoba, která žije ve strachu, ať už z důvodů pronásledování, ozbrojených konfliktů a válek v zemi, náboženských, národnostních nebo politických a jiných důvodů a není schopná se sama bránit a ani její země ochranu neposkytuje. Taková osoba je potom nucená nedobrovolně opustit svůj domov. Velmi podobný je této definici také pojem **interně vysídlená osoba**. Jedná se prakticky o to samé, jenom osoba, která je nucena opustit domov, nepřekračuje hranice země (IOM, 2011).

S výše uvedeným úzce souvisí pojem **nucená migrace**, což označuje migrační proud, ve kterém existuje prvek nátlaku, který zahrnuje ohrožení na životě, které pramení buď z nedostatku potravy, přírodních katastrof nebo člověkem způsobené příčiny, jako jsou chemické, nukleární katastrofy atd (IOM, 2011).

V souvislosti s uprchlickou krizí lze hovořit i o tzv. **neregulérní migraci**. V tomto případě se jedná o pohyb osob, které nesplňují předepsaná pravidla daných zemích pro jejich opuštění, pohyb mezi nimi nebo do nich. V tomto případě se jedná většinou o absenci cestovních dokumentů, anebo o nesplněné administrativní požadavky pro opuštění země (IOM, 2011).

2.10.2 Statistika UNHCR

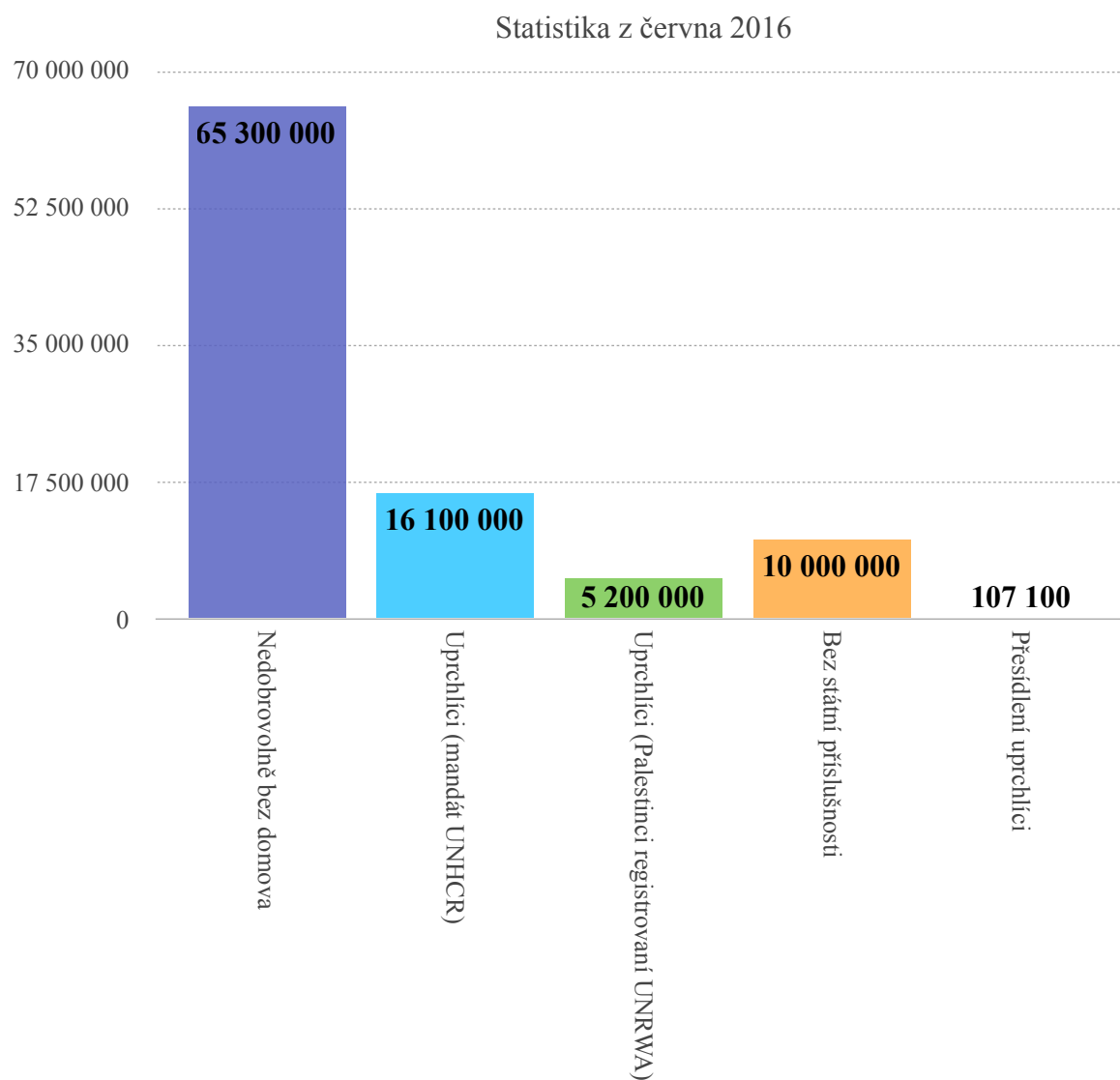
Počet uprchlíků a lidí bez domova sleduje UNHCR agentura UN pro uprchlíky. Tato organizace monitoruje hranice, zajišťuje právní ochranu, dohlíží nad přijímacími podmínkami uprchlíků, podporuje integraci, přesídlování, pečuje o zranitelné skupiny osob a zajišťuje ochranu osob bez státní příslušnosti. V posledních letech počet nedobrovolně vysídlených osob dosahuje rekordního počtu. Válka a násilí nutí lidi čím dál častěji nedobrovolně opouštět své domovy. Jen za rok 2015 bylo nuceno opustit svůj domov přes 65 milionů mužů, žen a dětí. Tzn., že každý 113. člověk na planetě v roce 2015 hledal azyl, byl nucen se přestěhovat ve své zemi, nebo je uprchlík (UNHCR, 2016). Řeč je pouze o nucené migraci, jinak je celkový počet mezinárodních migrantů za rok 2015 několikanásobně vyšší (244 mil. migrantů) (IOM, 2015).

Na grafu na následující straně (Obr. 2.2) lze vyčíst **údaje o počtu uprchlíků v roce 2015** dostupné z června následujícího roku, kdy agentura UNHCR registrovala nejvíce vysídlení vůbec. V tomto roce muselo 65,3 mil. lidí celosvětově nedobrovolně opustit své domovy. Z toho se jednalo skoro o 21,3 mil. uprchlíků, z čehož více než polovině z nich ještě nebylo ani 18 let. Dalších 10 mil. osob bylo bez státní příslušnosti, která jim byla odeprána stejně jako jejich základní právo na vzdělání, zdravotní péči, zaměstnanost a svobodu pohybu. V

dnešním světě je denně skoro 34 000 osob nuceno opustit domov jako následek pronásledování a konfliktů. Práce agentury pro uprchlíky se tedy stává důležitější než kdysi (UNHCR, 2016).

Obr. 2.2: Počet nedobrovolně vysídlených osob v roce 2015

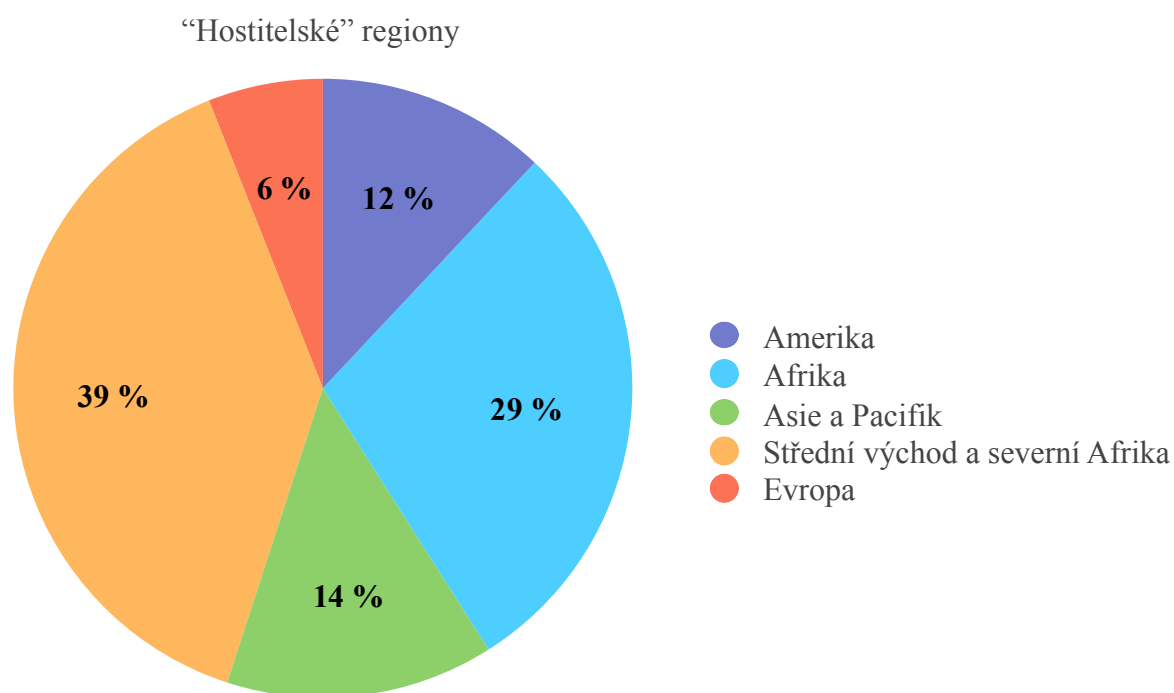

Zdroj: Zpracováno z dat UNHCR

Nejvíce uprchlíků (9 z 10) jde do zemí světového jihu, největší podíl jich je potom v Turecku, Pákistánu a Libanonu. Polovina z nich jsou ještě děti a další polovina pochází ze Sýrie, Afganistánu a Somálska, tzn. ze třech zemí postižených válkou (UNHCR, 2016).

Graf (Obr. 2.3) ukazuje poměr, do jakých částí světa především proudí uprchlíci, kteří jsou nuceni opustit svou zemi. Jak již bylo řečeno, největší podíl těchto osob přichází do zemí světového jihu.

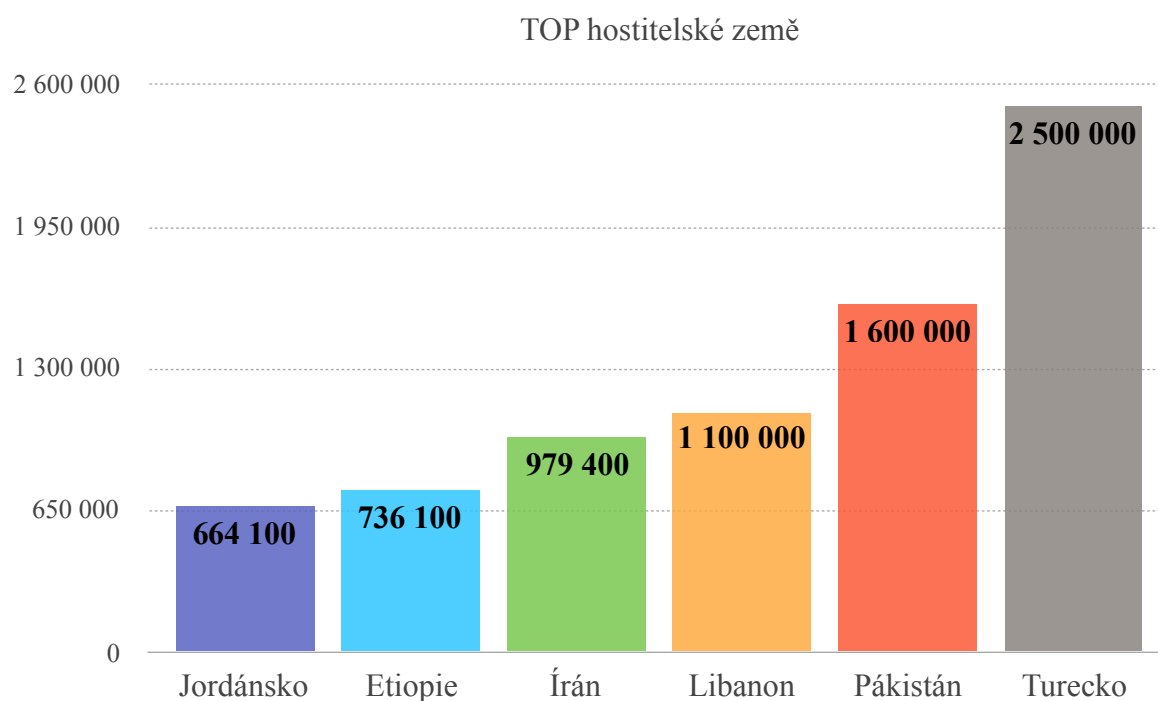
Obr. 2.3: Regiony, kam proudí nejvíce uprchlíků

Zdroj: Zpracováno z dat UNHCR

Další graf (Obr. 2.4) ukazuje **konkrétní země, do kterých proudí nejvíce uprchlíků**. Velké množství uprchlíků je stále přijímáno rozvojovými zeměmi. Mezi TOP destinace, kam uprchlíci mířili, patřilo v roce 2015 Turecko. Jenom za tento rok sem přišlo kolem 2,5 mil. osob. Hned za Tureckem následoval Pákistán, kam v roce 2015 přišlo 1,6 mil. lidí a Libanon s 1,1 mil. přijatých uprchlíků. Ze zemí SSA potom nejvíce uprchlíků hostila Etiopie.

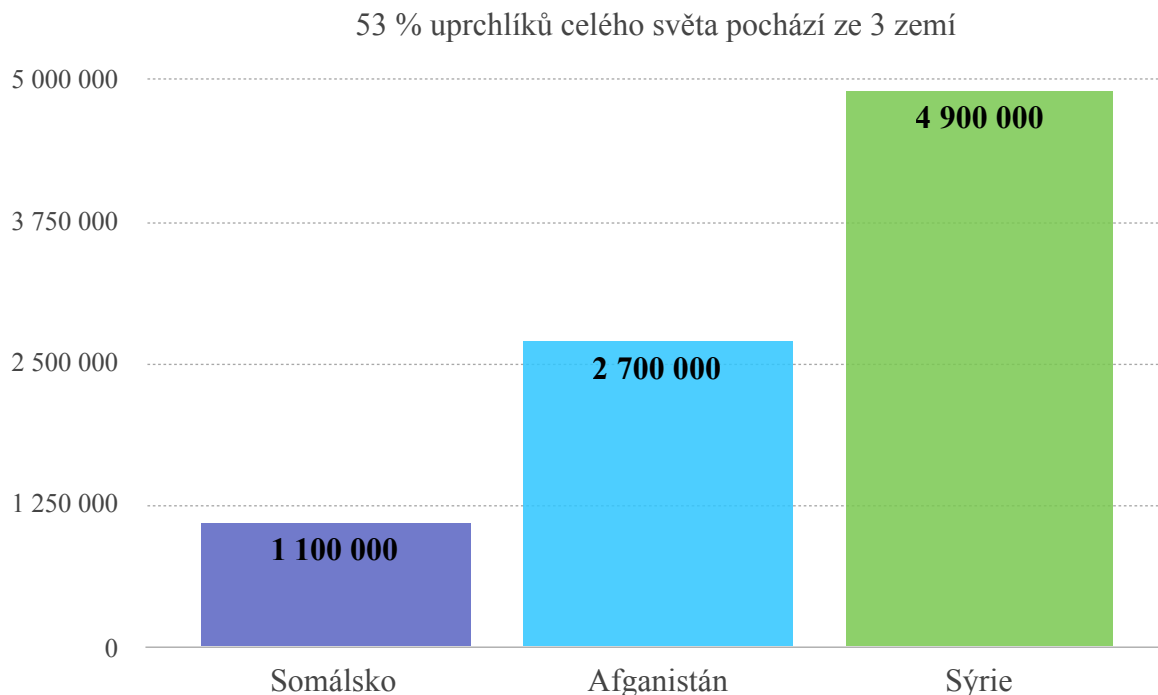
Obr. 2.4: Země, do kterých proudilo v roce 2015 nejvíce uprchlíků

Zdroj: Zpracováno z dat UNHCR

Podle UNHCR **polovina uprchlíků pochází ze Sýrie, Afganistánu a Somálska**, což znázorňuje následující graf (Obr. 2.5). Všechny vyjmenované země jsou zasažené válkou, což je hlavní důvod, proč lidé z těchto oblastí nedobrovolně opouštějí své domovy.

Obr. 2.5: Tři země, ze kterých pochází nejvíce uprchlíků

Zdroj: Zpracováno z dat UNHCR

Migrace ve světě v číslech v roce 2015 / data UNHCR z června 2016

Konflikty a pronásledování způsobily nedobrovolné stěhování lidí z jejich domovů po celém světě. V roce 2015 se tento počet rapidně zvýšil. V současné době se jedná o největší objem vůbec, což dnes reprezentuje utrpení lidí ze všech koutů světa (UNHCR, 2016).

Tab. 2.3: Nedobrovolná migrace ve světě v roce 2015

	AMERIKA
Kanada	Země přijala 20 000 vystěhovaných uprchlíků.
USA	66 500 uprchlíkům nařízeno vystěhování (60 % celosvětově).
Guatemala/ Salvador/Honduras	109 800 čekajících žádostí o azyl v Mexiku a USA kvůli rostoucímu násilí těchto zemích.

Kolumbie	6,9 mil. osob bylo nedobrovolně vysídleno z domovů.
EVROPA	
Švédsko	35 800 dětských žádostí o azyl.
Německo	Přijato 441 900 žádostí o azyl, nejvíce ze všech zemí vůbec.
Ukrajina	Boje na východě vedly 148 400 osob k odchodu ze země, což přispělo k celkovému počtu 321 300 uprchlíků.
Středozemní moře/ Řecko	1 mil. uprchlíků překročil moře, většina z nich se vylodila v Řecku, nejméně 3 771 lidí se během cesty utopilo nebo pohřešuje.
AFRIKA	
Nigérie	2,2 mil. osob opustilo domov díky násilí a odpírání lidských práv, přes 200 000 se jich ukrývalo v Kamerunu, Čadu a Nigeru.
Středoafriká republika	Znovuotevřený konflikt donutil 85 000 lidí utéct do sousedních zemí, což zvýšilo počet uprchlíků na 471 000.
Jižní Súdán	162 100 uprchlíků.
Burundi	221 600 lidí uteklo díky konfliktům do sousedních zemí.
Somálsko	Dvě dekády konfliktů, největší uprchlická krize v Africe a třetí globálně.
SSA	Přijato 4,4 mil. uprchlíků, z toho nejvíce v Etiopii, Keni a Ugandě.
ASIE	
Turecko	Přijato 2,5 mil. uprchlíků, více než jakákoliv jiná země.
Sýrie	Válka “vyprodukovala” 4,9 mil. uprchlíků, nejvíce ze všech zemí.
Libanon	183 přijatých uprchlíků zde připadne na 100 obyvatel (největší poměr ze všech zemí).
Jemen	Kolem 2,5 mil. osob bylo vystěhováno v rámci země (více než v kterékoliv jiné zemi).
Afganistán	201 400 uprchlíků se vrátilo zpět domů, z toho 61 400 šlo zpět právě do Afganistanu.
Myanmar	19 500 uprchlíků bylo vystěhováno.
AUSTRÁLIE A OCEÁNIE	
Austrálie	Země přijala 9 400 vystěhovaných uprchlíků.

Zdroj: Zpracováno z údajů UNHCR 2016

Běženci a Evropa

V současné době nejčastěji proudí migranti z Afriky do Evropy přes Středozemní moře do Itálie. Jenom v loňském roce sem z Libye připlulo 181 000 osob. Migranti pocházejí většinou ze zemí jako je Mali, Senegal, Nigérie nebo Niger. S výjimkou Nigerijců se jedná především o tzv. ekonomické migranty. Co se Evropy týče, tak problémem je nenavrácení osob zpět do jejich zemí. Podle pravidel by úřady měly vracet zpět ty běžence, kterým byla žádost o azyl v Evropě zamítnuta. V roce 2016 poslala EU domů pouze 36 % osob, které nedostaly azyl. Na druhou stranu některé státy (Tunisko, Maroko) ani své občany zpět nechtějí. V tomto případě by bylo vhodným řešením například uzavření rychlých dohod o vracení (HN, 2017).

Střední východ

Nejvíce běženců pochází ze Sýrie. Země je od roku 2011 po vypuknutí nepokojů, které postupem času přerostly v občanskou válku, zdrojem masové migrace. Velký podíl na tom má tzv. islámský stát, který brutálně prosazuje dodržování islámského práva šaría¹³. Podle dostupných informací z úřadu vysokého komisaře UN pro uprchlíky uprchlo ze země, která měla v roce 2014 17 mil. obyvatel, kolem 5 mil. osob do sousedních zemí. Ti prchají hlavně do Turecka, Libanonu, Jordánska a Egypta. V táborech je skoro 500 000 uprchlíků, v Turecku jsou potom více než 2 mil. uprchlíků a na samotném území Sýrie je víc než 6 mil. lidí mimo domov.

Důvodem konfliktu jsou rebelové, kteří začali požadovat ukončení vlády Socialistické strany arabské obrody a rezignaci prezidenta Asada (většinoví sunnité¹⁴ s podporou USA, západní Evropy a Turecka, potom jsou tu Kurdové s určitou podporou západu, kteří jsou naopak terčem útoků Turecka). Rebelové narazili na odpor vlády prezidenta Asada, která si

---

¹³ Šaría je náboženský systém islámského práva, který pochází ze 7. st. Výchozím dokumentem pro něj je Korán a učení proroka Mohameda. Toto právo přesně určuje, jak by se měl věřící správně chovat a zahrnuje všechny oblasti lidského života. V některých zemích je výklad práva velmi radikální a i tresty za jeho porušení jsou velmi drastické (ukamenování, useknutí ruky atd.) (ČT24, 2009).

¹⁴ Sunna je jeden z pramenů muslimského práva. Většinu muslimů tvoří příslušníci této větve islámu. Dnes jsou velmi časté boje právě mezi příslušníky této větve a mezi šíity, kteří představují druhou větev.

chce udržet kontrolu pokud možno nad celou zemí. Tato strana má podporu alávitů¹⁵ a příslušníků ostatních náboženských skupin, ze zahraničí pak Ruska a Íránu. S ohledem na tento střet mocenských, regionálních a náboženských zájmů došlo k roztržitému země na mnoho frakcí a konflikt se stal velmi nepřehledný. To vše má vliv na počty uprchlíků, kteří směřují do Evropy.

Írák, další zdroj napětí a neklidu

I zde od roku 2014 působí tzv. islámský stát, který kontroloval značnou část zdejšího území i s velkými městy (Tikrít, Falúdža nebo Mosul). Před krutostmi bojovníků islámského státu uprchlo několik set tisíc obyvatel. Mimo to zemi ohrožují také náboženské střety mezi šíity a sunnity. V současné době vede irácká armáda operaci proti bojovníkům islámského státu.

Afganistán

Země je stále zmítána vnitřními nepokoji. Vláda kontroluje oblast Kábulu, část země pak ovládá Tálíbán¹⁶ a ostatní územní vojenští velitelé. I přes stálou vojenskou a hospodářskou pomoc západu zůstává situace v zemi nepřehledná.

---

¹⁵ Alávité tvoří muslimskou náboženskou skupinu, která tvoří šíitskou větev islámu.

¹⁶ Tálíbán je radikální náboženské hnutí, které působí v Afgánistánu a v pohraničních oblastech Pákistánu. Koncem minulého století hnutí ovládalo Afgánistán, než bylo v roce 2001 svrženo Američany, porazit se ho však úplně nepodařilo (The Editors of Encyclopaedia Britannica, 2016).

3 Současná situace v regionu SSA se zaměřením na vybrané země

Cílem této části práce je na základě předchozích kapitol identifikovat rizikovou oblast SSA jednak z hlediska migračního toku, tak z hlediska ekonomického rozvoje. Bude se vycházet z předpokladu, že problémy rozvojových zemí mají vliv na migraci. Na příkladu této oblasti potom budou aplikované návrhy na zlepšení situace. Po zohlednění obou dvou hledisek bylo vybráno Somálsko, u kterého často neexistovala dostupná relevantní data ke sledovaným indikátorům, což svědčí buď o velmi špatné ekonomické úrovni země nebo o netransparentním politickém systému, v případě Somálska lze předpokládat obojí. Jako další příkladová země byla zvolena Etiopie, nejstarší civilizace a země, která jako jedna z mála afrických států byla odjakživa nezávislá a dnes se i přes velmi nízkou ekonomickou úroveň, stala jednou z cílových zemí, kam přichází velké počty uprchlíků především ze sousedních států SSA žádat o azyl. Obě země spolu sousedí a nacházejí se v rizikovém regionu afrického rohu, kam zpravidla bývají zařazovány kromě Etiopie a Somálska ještě Eritrea a Džibutsko.

V roce 2012 byl v regionu východní Afriky a afrického rohu zaznamenán celosvětově největší počet uprchlíků. K březnu roku 2013 bylo zachyceno více než 9 milionů uprchlíků a vystěhovaných osob v této oblasti. Klimatické změny a degradace životního prostředí, ozbrojené konflikty, politická, ekonomická a potravinová krize nutily stále více osob opouštět své domovy a hledat pomoc. Také ozbrojené konflikty v Demokratické republice Kongo, Somálsku a Jižním Súdánu v roce 2012 nutily opouštět občany těchto zemí své domovy a hledat azyl v sousedních státech, což vedlo ke zvýšení celkové populace v Burundi, Etiopii, Keni, Rwandě, Jižním Súdánu a Ugandě. Problémem těchto zemí je však malá kapacita, ať už ekonomická nebo plošná. Hostitelské země nestíhají přijímat stále přichozí uprchlíky a při zvyšující se hustotě zalidnění je poměrně stále méně půdy k zajišťování potravy pro příliš velký počet lidí. Také ekonomika zdejších zemí je na nízké úrovni a dostupné prostředky nestačí na zaopatření vlastních občanů, natož aby měla

prostředky na poskytování pomoci osobám hledající azyl. Mimo to mají země nedostatečně zajištěné hranice, nekvalifikované zaměstnance a neuspokojivou úroveň regionální technické spolupráce, která by se měla problematikou pohybu osob přes hranice těchto zemí zabývat (IOM, 2016).

V současnosti existují tři hlavní cesty, kudy a kam uprchlíci z SSA proudí

- Přes severní Afriku do Evropy.
- Ze zemí afrického rohu přes Adenský záliv do Jemenu a dále.
- Severní cesta, tzn. z východu Afriky a zemí afrického rohu do jižní Afriky a dále.

3.1 Somálsko

Obecná charakteristika Somálska

Somálsko je jednou ze zemí afrického rohu a leží na Somálském poloostrově na východě Afriky. Země, ve které žije 10,79 mil. obyvatel (2015), se rozkládá na rozloze 637 657 km². Somálsko spadá do kategorie států s nízkým příjmem.

Jak je zřejmé z následující tabulky (Tab. 3.1), i přes to, že země produkuje celosvětově třetí největší množství uprchlíků a lidé masově opouštějí zemi, **počet populace Somálska stále roste**. Oproti roku 1960, kdy Somálsko mělo necelé 3 mil. obyvatel, dnes žije na území země skoro čtyřikrát více lidí, což je při jeho rozloze poměrně velká hustota zalidnění.

Tab. 3.1: Růst populace Somálska během posledních 15 let v porovnání s rokem 1960

	1960	2000	2005	2010	2015
Populace	2 756 380	7 385 416	8 466 938	9 581 714	10 787 104

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Dvě a půl dekády trvající konflikty (hlavně v jižní části země) zničily strukturu vlády, ekonomickou infrastrukturu a instituce. Po následovném pádu vlády Siada Barreho v lednu 1991 Somálsko čelilo vnitřním konfliktům, které roztržily zemi na několik frakcí. Velkým

problémem je zkorumpovaná a netransparentní prozápadní vláda země. Tu se snaží sesadit radikální islamistické hnutí Šabáb, které je napojené na teroristickou síť Al-Kaida, a které se snaží o zavedení islámského práva šaría, které se řídí extrémními pravidly.

Další tabulka (Tab. 3.2) znázorňuje **roční hodnoty GDP** Somálska od roku 2013 do roku 2015, což byly jediné roky, pro které měla WB dostupná data.

Tab. 3.2: Vývoj GDP Somálska v letech 2013-2015

	2013	2014	2015
GDP v mld. \$	5,352	5,647	5,925

Zdroj: Zpracováno z dat WB

GDP na osobu (2015) = 450 USD

Z dostupných dat Světové banky vyplývá, že od roku 2013 GDP roste. Odhad celkového GDP za rok 2016 je potom 6,2 mld. USD, GDP na osobu dosahuje hodnoty 450 USD. Hnacím motorem GDP je spotřeba s podílem investic na GDP okolo 8 % v roce 2015. Podíl exportu na GDP je 14 %, ekonomika je však vysoce závislá na importu, který tvoří více než dvě třetiny GDP, což vytváří velký deficit, který je financovaný převážně z mezinárodní pomoci. Převody prostředků, které jsou odhadované na 1,3 mld. USD, by měly poskytnout zajištění ekonomiky, ale také zajištění segmentů ekonomiky pro domácnosti a zabraňovat ekonomickým šokům (WB, 2016).

V roce 2012 byly významně zvýšené vládní výdaje, a to z 35,1 mil. USD na 135,4 mil. USD v roce 2015, což je poháněno každoročně rostoucím obratem. V tomto ohledu vláda prokázala zlepšení domácího obratu, který vzrostl o 36 % z 84,3 mil. USD v roce 2014 na 114,3 mil. USD v roce 2015 (největší část příjmu tvoří daně z obchodu). Každopádně celkový obrat činil 2,8% podíl na celkovém GDP (WB, 2016).

V roce 2015 byly splněny některé závazky donátorů jako důsledek faktorů, které zahrnují např. snížení cen ropy a odstranění dalších byrokratických překážek. Domácí obrat však stále není dostatečně uspokojivý, aby dovozoval poskytovat služby občanům země. Celých 85 % výdajů jde na administrativní a bezpečnostní sektor, přičemž ekonomické a sociální služby tvoří pouze okolo 10 % celkových výdajů. Nedostatečné kapacity, úzká daňová základna, absence nezbytných legálních a regulativních opatření a nedostatek kontroly zabraňuje efektivní mobilizaci obratu (WB, 2016).

Obyvatelé země trpí ve velké míře chudobou, pod její hranicí zde žije více než polovina populace (51,6 %).

$$\text{MPI (2005-2015)} = 0,5$$

Hodnota indexu multidimenzionální chudoby se držela v letech 2005-2015 na čísle 0,5 (UNDP, 2016). Mimo to trpí v současné době velká část populace země hladomorem, který má za následek velké množství umrtí. Například v roce 2011 zemřelo 260 000 lidí (ČTK, 2016). Další část populace se nachází v bezprostředním ohrožení hladomorem, což je také jeden z důvodů, proč lidé opouštějí své domovy.

Navzdory všem nepříznivým vlivům má **průměrná očekávaná délka života** obyvatelstva Somálska stále mírně rostoucí tendenci (Tab. 3.3).

Tab. 3.3: Očekávaná délka života za posledních 15 let v porovnání s rokem 1960

	1960	2000	2005	2010	2015
Délka života	36,966	50,878	52,356	54,024	55,686

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Migrace a Somálsko

Celková imigrace v Somálsku v roce 2015 byla 25 291 osob, tzn., že pouze 0,23 % celkové populace země tvořili přistěhovalci (2 079 z Etiopie a 34 z Eritrey). Somálsko je dnes

válečnou zónou a jednou ze třech zemí, která naopak produkuje celosvětově největší počty uprchlíků. Podle dat Mezinárodní organizace pro migraci v roce 2015 odešlo ze země celkem 1 998 764 osob, takže celých 15,63 procent somálských občanů žilo v tomto roce mimo zemi svého původu (IOM, 2016).

Na obrázku (Obr. 3.2) níže je oranžovou barvou vyznačené **Somálsko a země kam uprchlíci odtud nejčastěji prchají** jsou vyznačené bíle s barevnými body.

Obr. 3.1: Somálsko a země, do kterých somálští migranti prchají

Zdroj: Převzato a upraveno z IOM

Z výše uvedeného lze vyčíst, že somálští uprchlíci jsou dnes roztroušeni téměř po celém světě. Pokud vezmeme v úvahu, že hustota barevných bodů znázorňuje počty těchto osob, tak je potom zřejmé, že nejvíce lidé odchází ze Somálska do sousední Etiopie (442 910) a Keni (488 470). Z afických zemí je to ještě na severu Lybie a mimo Afriku žilo nejvíce somálských občanů v roce 2015 v Jemenu (245 683), v USA (145 579) nebo ve Velké Británii (110 775) (IOM, 2016).

Podle agentury UN pro upchlíky (2017) v posledním roce roste počet případů vnitřního přesídlení lidí v zemi. Od listopadu loňského roku bylo vysídleno kolem půl milionů osob a 278 000 jich bylo nuceno opustit domov v prvním kvartálu roku 2017. Více než 72 000 těchto osob se přestěhovalo do hlavního města Modagišo a dalších 69 000 přesídlilo do města Baidoa na jihu země (UNHCR, 2017).

Sucho, chudoba a hladomor

Somálsko dnes čelí nejhorším suchům za posledních 60 let. Jenom v období od listopadu 2016 do února 2017 sucho donutilo více než 135 000 lidí v Somálsku opustit svůj domov a přesídlit do jiné oblasti v zemi. V současné době je nezbytně nutná pomoc, aby se zamezilo opakování situace z roku 2011, kdy více než 250 000 lidí zemřelo na hladomor, z čehož více než polovina byly děti mladší jak 5 let (UNHCR, 2017).

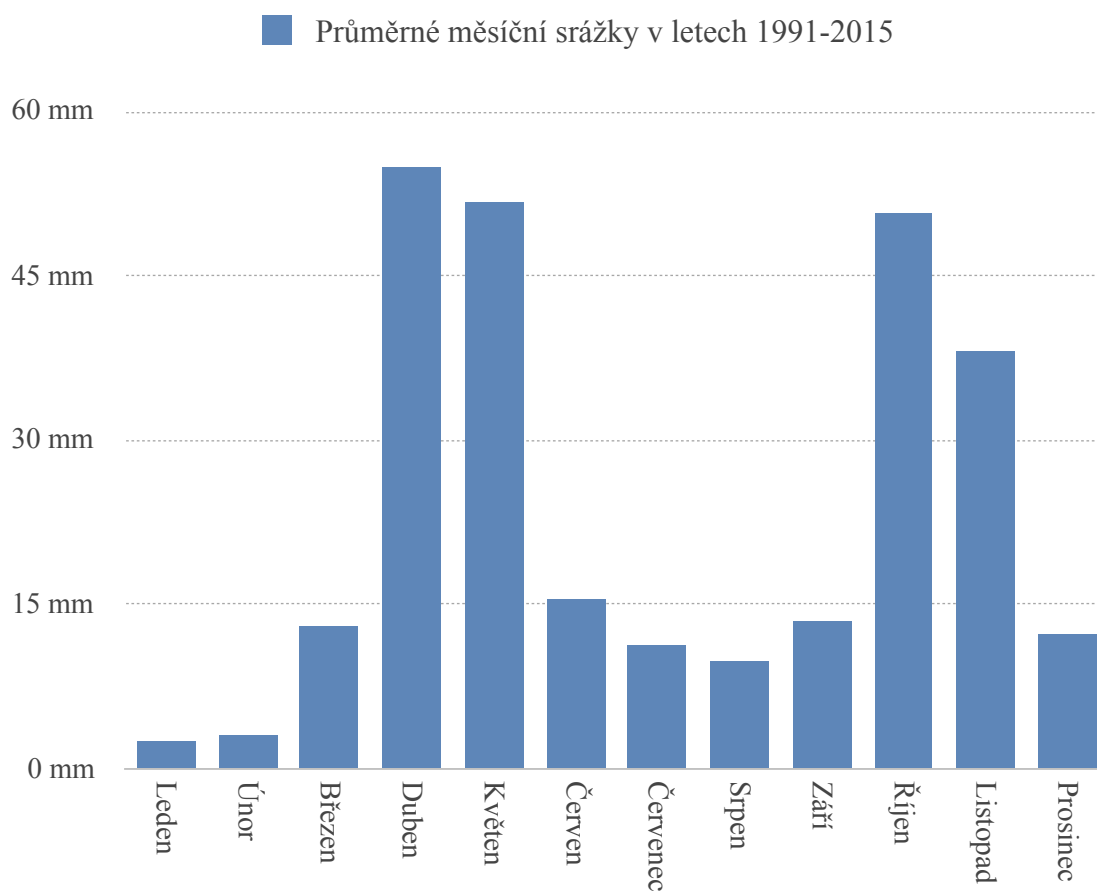
Lidé opouští domovy kvůli suchu, roustoucím cenám potravin, předpovědím sucha a roustoucí nejistotě a přesídlují do městských oblastí (Modagišo a Baidoa). V souvislosti se suchem byly hlášené zprávy o úmrtí lidí na podvýživu, vodnatý průjem nebo cholera. UNHCR vynakládá úsilí při pomoci postiženým oblastem a posílá postiženým rodinám lékárnické pomůcky. Některé lidi sucho donutilo úplně opustit zemi. Většina lidí odchází do Etiopie, kde byla zaznamenána podvýživa u zhruba 75 % příchozích dětských somálských uprchlíků. UNHCR stále pokračuje v distribuci pomoci do postižené oblasti a snaží se vnést do země stabilitu, ale zatím to nepřináší žádný výrazný efekt. Potřeba financování stále roste, více než polovina somálské populace zoufale potřebuje humanitární pomoc a téměř 1 milion dětí trpí akutní formou podvýživy (UNHCR, 2017).

Otázka sucha a hladomoru je jedním z nejzásadnějších problémů, se kterým se musí země v posledních měsících potýkat. Řada mezinárodních organizací se snaží o pomoc v postižené oblasti a především o to, aby se neopakovala situace z roku 2011. Předpoklad, že sucho a hladomor, vedou lidi k migraci lze v tomto případě potvrdit. Řešení problému sucha by tedy mohlo napomoci zlepšit celkovou situaci v zemi, a to jak s dopadem na

ekonomický rozvoj země, tak s dopadem na životní standard místních obyvatel, což by mimo jiné mohlo přispět ke snížení počtu lidí odcházejících ze země.

Somálsko má velmi suché rovníkové klima. V průběhu roku se zde střídají období dešťů a sucha. Graf (Obr. 3.2) znázorňuje **průměrné měsíční srážky v zemi v letech 1991-2015**.

Obr. 3.2: Průměrné měsíční srážky v Somálsku v letech 1991-2015

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Z obrázku lze zřetelně vyčíst, že během jednoho roku se vystřídají dvě období sucha s dvěma obdobímí dešťů. Bylo by tedy proto vhodné naučit se hospodařit s vodou, která napadne v období dešťů a využívat jí potom pro období sucha. Na tom, jak silné deště jsou je potom závislá každoroční úroda. Zemědělství tvoří významný segment ekonomiky a zajišťuje kolem 50 % domácí poptávky po potravinách. Hlavní zemědělské sezony jsou *Gucrop*, která trvá od dubna do června a *Deyrcrop*, která trvá od října do prosince (FAO,

2017). Řešení by v tomto případě mohlo nabídnout vystavění vodních nádrží nebo přehrad, které by zachycovaly srážky v období dešťů a bylo by tak možné získávat vodní zdroje. Země je z velké části pokryta pouští, a tak lze k zemědělským účelům využívat pouze malou část její plochy, orná půda tvoří jenom necelé 2 % povrchu. Protože má Somálsko volný přímý přístup k moři, mohlo by být vhodné také vystavění odsolovacích zařízení po vzoru Izraele, která s nimi má bohaté zkušenosti a získává tak většinu svých vodních zdrojů. Pokud by se zemi podařilo taková zařízení uvést do provozu a získávat vodní zdroje tímto způsobem, mohlo by to napomoci řešení řady problémů. Voda by se dala využívat k systematickému zavlažování zemědělských ploch a přeměně větší části půdy na ornou. Lidé by mohli více vypěstovat, což by z části vyřešilo problém nedostatku potravy. Přístup k čisté vodě by potom přispěl i ke zlepšení hygienických podmínek v běžném životě a ve zdravotnictví. Lepší dostupnost vody by tak mohla pomoci v boji proti nemocem, které se dnes díky špatným hygienickým podmínkám šíří.

Korupce

V měření korupce pomocí indexu CPI, který může dosahovat hodnot v intervalu <0-100>, se Somálsko v roce 2016 umístilo na poslední příčce ze všech 176 zkoumaných zemí.

CPI (2016) = 10

Co se korupce v Somálsku týká, tak podle Transparency International (2012) existují velmi omezené zdroje informací o jejím stavu a boji proti korupci v zemi. Z výše uvedené hodnoty CPI však plyne, že Somálsko je vysoce zkorumpovaná země. Převažují tady jak drobné, tak velké formy korupce, které negativně ovlivňují klíčové aspekty hospodářství jako jsou přístavy a letiště, daňové a celní sbírky, přistěhovalectví, telekomunikace a management zdrojů pomoci. Korupce se v zemi projevuje různými praktikami jako je například nesprávné hospodaření s veřejnými financemi, zneužívání veřejných a dárcovských fondů, neetická a profesní nedbalost nebo zatajování skutečných toků peněz. Jak již bylo zmíněno v podkapitole 2.6 korupce a špinavé praktiky v zemi mají vliv také na parlamentní a prezidentské volby, které byly v roce 2016 odloženy dokonce třikrát. Lze

předpokládat, že stejně jako v dalších zemích SSA, nejsou díky korupci efektivně rozdělované finanční prostředky, které by měly být vynakládány na boj proti hladomoru, zvyšování kvality vzdělávání v zemi, zajištění bezpečnosti nebo do zvyšování rozvoje infrastruktury. V tomto případě má řešení v rukou pouze vláda země, která musí konečně začít plnit sliby a poskytovat občanům služby očištěné od korupce. Problémem ale je, že vláda v zemi je velmi nestabilní a nefunguje tak, jak by měla. Korupce se tedy v současné době jeví jako neřešitelný problém.

Ozbrojené konflikty

Teroristické útoky, ozbrojená přepadení, únosy a velká silniční kriminalita představují v zemi velké riziko, neboť vláda není schopná zajistit efektivní kontrolu na území státu. Otázkou zůstává do jaké míry a zda se o to zkorumpovaná vláda vůbec snaží. Bezpečnostní situace v zemi je velmi neuspokojivá a strach a nejistota nutí místní obyvatelstvo masově opouštět domov a hledat azyl v Etiopii a dalších státech SSA nebo pokračují do Evropy a dále. Vydávají se tak na nebezpečné cesty přes hranice, které podnikají často kvůli vidině lepší budoucnosti pro svoje děti. Ozbrojené konflikty a nebezpečná situace donutily dokonce i poslední humanitární organizace, které zde působily, zemi opustit, takže zde ubývá i rozvojové pomoci.

Největší problém v zemi v tomto ohledu představuje radikální islamistická skupina Šabáb, která je napojená na teroristickou organizaci Al-Kaida a stojí za řadou útoků, které jsou v zemi více méně na dením pořádku. Tato skupina prosazuje dodržování islámského práva šaría a usiluje o svržení prozápadní vlády země.

Infrastruktura

Země se samorejmě potýká s řadou dalších problémů jako je velmi špatná úroveň základní infrastruktury, dodávky elektřiny jsou velmi nestálé a telekomunikace funguje pouze ve větších městech. Co se týče dopravní infrastruktury, problém v této oblasti nespočívá pouze v jejím nedostatku a ve špatné kvalitě existující silniční sítě. Země se potýká s vysokovou silniční kriminalitou a cestování uvnitř země se tak stalo velice nebezpečné,

což má negativní dopady i na cestovní ruch, který by mohl být dalším zdrojem financí do státního rozpočtu.

Dílčí závěr

Somálsko je země, ke které často neexistují relevantní statistická data a z dostupných údajů o ekonomice země by se mohlo jevit, že na tom země není zase až tak špatně. Realita je ale taková, že více než polovina populace následkem sucha trpí hladomorem a nemocemi, obyvatelé země žijí denodenně ve strachu před ozbrojenými únosy a teroristickými útoky a nefungující centrální vláda země nedokáže efektivně alokovat prostředky na pomoc těchto osob, což je logicky vede k odchodu z domova a hledání lepších podmínek pro život. UNHCR agentura pro uprchlíky stále shání finance a snaží se o distribuci pomoci do postižených rodin. Zapojeny jsou do pomoci samozřejmě i další organizace. Vzhledem k současné neuspokojivé bezpečnostní situaci většina humanitárních organizací opustila zemi a přestala působit přímo na místě, což přispívá k tomu, že prostředky, které se organizace snaží na místo poslat často končí v nesprávných rukou a k potřebným se vůbec nedostanou. Pravda je ale taková, že nestačí dodávat lékařské pomůcky, potraviny a vodu. Problém je třeba řešit přímo u zdroje, jinak bude země i za dvacet let tam, kde je dnes. I když ekonomika země roste, na místní obyvatele to nemá žádný dopad. V první řadě je potřeba zajistit fungování centrální vlády v zemi, která by dohlížela nad efektivní alokací prostředků na pomoc postiženým osobám a do potřebných segmentů ekonomiky. To však ohrožuje zmíněná islámská skupina Šabáb, která se snaží o svržení prozápadní vlády v zemi, zasazuje se o prosazení radikálního islámského práva šaría a ohrožuje bezpečnost země. Finanční prostředky by však neměly být vynakládány pouze na zajištění bezpečnosti země, ale i na cílenou pomoc jejím občanům.

Jedním z řešení by mohla být také investice do zajištění zásob vody pro období sucha. Tím by mohlo být například odsolovací zařízení podle vzoru Izraele, která má bohaté zkušenosti se získáváním vody tímto způsobem nebo vystavění přehrady, která by zadržela vodu, která v zemi napadne v období dešťů a zajišťovala alespoň nějaké zdroje vody v období sucha. Navíc nedostačné zásoby vody, které země má, jsou často kontaminované a

jsou pitné až po převaření. Distribuce finančních prostředků by však musela být investorem zajištěna přímo na místo výstavby a v ideálním případě by sám investor měl mít nad stavbou těchto zařízení sám dohled. Země se totiž potýká mimo jiné s vysokou korupcí a tyto prostředky by byly s největší pravděpodobností po “cestě” rozkradeny. Otázkou ale zůstává, zda je pro investory taková investice vůbec atraktivní. Problém nedostatku vody se v tomto regionu jeví jako poměrně zásadní, neboť společně s hladomorem vede také k šíření nebezpečných chorob. Kdyby se Somálsko dokázalo naučit efektivně hospodařit s vodou, bylo by možné vytvořit plochy s úrodnou půdou, která by se dala obdělávat a vznikl by tak prostor pro obstarání vlastní potravy pro další část obyvatelstva. Lepší dostupnost vody by také mohla pomoci ke zlepšení hygienických podmínek, které souvisí s výskytem různých chorob. Současné velmi špatné hygienické pomínky přispívají k šíření řady nemocí.

3.2 Etiopie

Obecná charakteristika Etiopie

Etiopie, která se rokládá na ploše 1 100 000 km², je stejně jako Somálsko jednou ze zemí afrického rohu a druhou nejlidnatějších zemí SSA s celkovou populací 99,4 milionů osob a populačním růstem 2,5 % v roce 2015 (WB, 2016).

Z tabulky (Tab. 3.4) je zřejmé, že **tempo růstu populace v Etiopii** je mimořádně velké, k čemuž v posledních letech přispívají uprchlíci především ze sousedních zemích SSA, kteří hledají v Etiopii azyl.

Tab. 3.4: Růst populace Etiopie během posledních 15 let v porovnání s rokem 1960

	1960	2000	2005	2010	2015
Populace	22 151 218	66 443 603	76 608 431	87 561 814	99 390 750

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Jedna z nejstarších civilizací světa je dnes také jednou z nejchudších na světě. Země spadá v klasifikaci do kategorie zemí s nízkým příjmem. **Hrubý národní příjem je 590 USD na osobu**, což je méně, než je regionální průměr, přičemž by vláda ráda v příštích dekadách dosáhla do kategorie zemí středního příjmu (WB, 2016).

Tabulka (Tab. 3.5) ukazuje **vývoj GDP Etiopie** za poslední roky až od roku 1990.

Tab. 3.5: Vývoj GDP Etiopie od konce 20. st. do roku 2015

	2011	2012	2013	2014	2015
GDP v mld. \$	31,953	43,311	47,548	55,612	61,54
	1990	1995	2000	2005	2010
GDP v mld. \$	12,175	7,664	8,242	12,401	29,934

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Ekonomika země zažila za poslední dekádu růst, v průměru to bylo 10,8 % za rok v letech 2003/2004-2014/2015. Největší podíl na tomto růstu měla expanze služeb a zemědělského sektoru, zatímco výrobní sektor byl slabý. Růst na straně poptávky zajišťovala soukromá spotřeba a veřejné investice za předpokladu rostoucího významu v dalších letech. Podle prognóz do dalších let je stále očekávaný meziroční růst GDP, a to mezi 8-9 % (WB, 2016).

Ekonomický růst vnesl pozitivní trendy do snižování chudoby, jak v městských tak ve vesnických oblastech. Zatímco v roce 2000 žilo v extrémní chudobě 55,3 % populace Etiopie, v roce 2011 bylo toto číslo sníženo o 33,5 % (jako měřítko byla použita mezinárodní hranice chudoby PPP 1,90 USD na osobu na den) (WB, 2016). V letech 2005-2015 byla hodnota indexu multidimenzionální chudoby 0,537 (UNDP, 2016).

$$\text{MPI (2005-2015)} = 0,537$$

V současnosti vláda implementuje další fázi růstového a transformačního plánu GTP II, který by měl běžet v období 2015-2020. Jeho cílem je pokračovat ve zlepšování fyzické infrastruktury skrz investice do veřejných projektů a transformaci země na výrobní centrum. Předpokládaným cílem je posunout Etiopii do roku 2025 do kategorie zemí s nižším středním příjmem (WB, 2016).

Etiopie je jednou ze zemí, které se podařil největší pokrok v dosahování rozvojových cílů tisíciletí. Během posledních dvou dekad byl zaznamenán pokrok, co se týče indikátorů lidského rozvoje, zvýšila se docházka do základních škol, dětská úmrtnost byla snížena na polovinu a počet lidí s přístupem k čisté vodě se zdvojnásobil. V současné době Etiopie strategicky plánuje udržitelné cíle rozvoje. Největší výzvou je v současnosti udržení pozitivního ekonomického růstu a pokračování ve snižování chudoby, což bude požadovat velký pokrok ve vytváření nových pracovních míst a zavedení zlepšených vládních praktik. Velká podpora zahraničních investorů pomáhá podporovat plnění těchto výzev. Přestože se jejich výdaje zvýšily, Etiopie musí zlepšit vládu, posílit lokální autority a zaměřit se více na své občany. Za účelem dosahování vysokého ekonomického růstu je třeba podporovat soukromé investice prostřednictvím úvěrových trhů a využít růstového potenciálu strukturálních reforem (WB, 2016).

Kromě již zmíněné zlepšené úrovně školní docházky, snížené dětské úmrtnosti a zlepšenému přístupu k pitné vodě je třeba posílit boj proti malárii a HIV/AIDS. Další výzva, které Etiopie čelí je úmrtnosti matek při porodu a naplnění genderového rozvojového cíle tisíciletí. Stále přetrvávají velké nerovnosti v postavení mužů a žen ve společnosti. Také co se týče přístupu ke vzdělání, je potřeba zabrat. I přesto, že se školní docházka v zemi zlepšila, výsledky a kvalita vzdělání stále nejsou srovnatelné na regionální úrovni. Bez ohledu na pokrok je nutné stále vynakládat investice do této oblasti, aby byly dosažené stanovené cíle, neboť ekonomika země vychází z velmi nízkého základu (WB, 2016).

Jak ukazuje následující tabulka (Tab. 3.6) **očekávaná délka života v Etiopii** stále mírně roste i v posledních letech.

Tab. 3.6: Očekávaná délka života za posledních 15 let v porovnání s rokem 1960

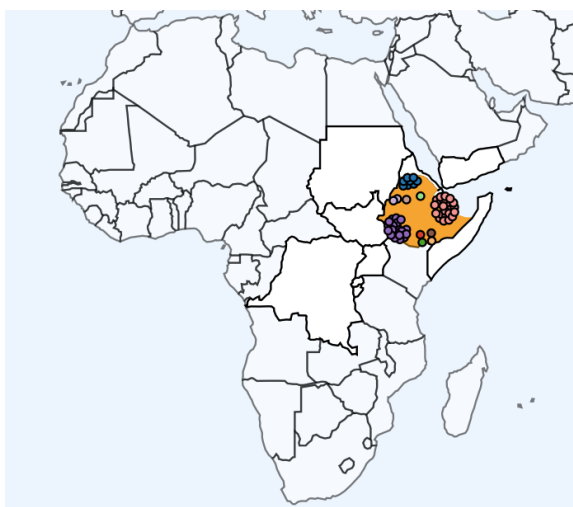
	1960	2000	2005	2010	2015
Délka života	38,406	51,93	56,237	61,296	64,578

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Migrace a Etiopie

V roce **2015 činila celková imigrace v Etiopii celkem 1 072 949 osob** především ze sousedních zemí regionu SSA, což znázorňuje následující obrázek (Obr. 3.2). Přistěhované osoby tvořily v tomto roce 1,08 % celkové populace.

Obr. 3.3: Migranti ze zemí SSA a z Jemenu žijící v Etiopii

Somálci	- 442 910
Jihosúdánští	- 375 202
Eritreané	- 156 030
Súdánští	- 24 539
Ugandánští	- 218
Rwandánští	- 150
Jemeňané	- 145
Demokratická republika Kongo	- 102
Burundánští	- 40

Zdroj: IOM

Z obrázku jasně vyplývá, že nejvíce uprchlíků do Etiopie přichází ze sousedního Somálska, což určitým způsobem přispívá k ohrožení bezpečnosti v zemi. Jak již bylo zmíněno, přes 75 % somálských uprchlíků, kteří dorazili od ledna do Dollo Ado v Etiopii, bylo podvyživených. I přes to, že je Etiopie rozvojovou zemí a stejně jako Somálsko dnes čelí suchu, hladomoru a chudobě, tak patří mezi státy, které hostí největší počty uprchlíků. A to

především z regionu SSA. Otázkou ale je, proč tito lidé přicházejí právě sem, do země, která je jednou z nejchudších na světě a její ekonomika je na velmi nízké úrovni.

Další část bude vycházet z předpokladu, že Etiopie se stejně jako Somálsko a další státy SSA potýká s problémy uvedenými ve 2. kapitole. Místo řešení těchto problémů se tato část snaží nalézt možné příčiny toho, proč migranti přicházejí právě do Etiopie.

“Oázy” vytvořené pod vedením místních vůdců

V některých oblastech Etiopské náhorní plošiny se lidé pod vedením místního vůdce naučili pomocí hospodaření s vodou zúrodnit půdu a vytvořit tak vhodné podmínky pro zemědělství. Příkladem je provincie Tigray, která dříve patřila mezi nejzanedbanější oblasti potýkající se s fatálními následky hladomorů. Lidé zde pod vedením Aba Háwiho pomocí primitivním nástrojů dokázali opracovat suché kopce tak, že je přepracovali v systém kaskádovitých teras, které dokážou dobře zadržovat vodu. Vedle toho tu vybudovali také nádrže na zachycování vody (Mánert, 2015). To by se dalo považovat za pozitivní aspekt. Ale i tady se naráží na problém. Zprávy o takových pokrocích se většinou dostanou do okolních regionů a tím pádem sem začnou přicházet migranti. Ne všechny oblasti mají takto nadšené vůdce, a tak je pro lidi jednodušší se přestěhovat. Tady potom narážíme na několik problémů. Jedním problémem je to, že kapacita půdy není dostatečně velká, aby uspokojila kromě místních obyvatel potřeby nově příchozích migrantů a dalším problémem je to, že se jedná pouze o lokální řešení situace, nikoliv o řešení, které by mělo celkový dopad na celkový vývoj země.

Pomoc humanitárních organizací

Dalším důvodem, proč by pravděpodobně mohli migranti do Etiopie přicházet, je rozsáhlá rozvojová pomoc humanitárních organizací, která se v Somálsku nedostává tolik jako dříve. Sice je tu snaha distribuovat lékárnická zařízení, potraviny, léky atd., ale fyzicky už je pro tyto organizace v zemi nebezpečné působit. Narozdíl od toho v Etiopii pomáhá řada organizací přímo a somálštvi uprchlíci, kteří sem přicházejí, pomoc akutně potřebují. Pomoc humanitárních organizací může ale svým způsobem představovat i problém. Proč?

Humanitární organizace většinou zajišťují distribuci lékárnických pomůcek, potravin a vody přímo do postižených oblastí. Místní lidé tedy dostanou obživu bez vlastního úsilí, a pokud budou zvyklí přijímat pomoc bez vlastního přičinění, nebudou sami donuceni něco změnit a dělat něco pro to, aby se zlepšili jejich životní podmínky. Aby se něco změnilo, bylo by nutné zapáleného vůdce v každém regionu, který by vedl tyto obyvatele ke zlepšení situace vlastním usilím, stejně jako tomu bylo v případě provincie Tigray. Nebo například dodávky vody přímo do vesnic přispívají svým způsobem k narušování sociálního života a tradic domorodých obyvatel. Ženy byly dříve naučené chodit pro vodu do studen vzdálených kilometry od vesnic, takže byly zvyklé vynaložit nějaké úsilí pro to, aby vodu získaly. U studen se potom setkávaly s ženami s dalších vesnic, kde si povídaly a vyměňovaly zkušenosti. Dnes, když dostanou vodu od organizace přímo do vesnice, odpadne potřeba pro ní dojet do studny.

Rozvojová pomoc může svým způsobem přispívat i ke zhoršování ekonomické situace země. Mezinárodní organizace přispívají svojí pomocí za určitých podmínek, které rozvojovým zemím stanoví a ty se je pak zavazují plnit. Realita je však taková, že rozvojová země přislíbí plnění těchto podmínek, ale ve skutečnosti je často vůbec nedodrží. Tyto země se naučily, že i když stanovené podmínky plnit nebudou, tak stačí toto plnění alespoň přislíbit do budoucna a prostředky na rozvojovou pomoc jim budou dále posílány. V praxi to vypadá tak, že humanitární organizace posílají peníze, léky, potraviny a zařízení do postižených oblastí, ale ty jsou často při distribuci rozkradeny a na pomoc potřebným jde pouze malá část těchto prostředků.

CPI (2016) = 34

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že Etiopie se stejně jako Somálsko a další státy SSA potýká s poměrně vysokou mírou korupce. V roce 2016 se v měření pomocí indexu CPI umístila na 108 místě ze 176 zkoumaných zemí.

Dílčí závěr

Etiopie je země, která stejně jako další bojuje více méně se všemy socio-ekonomickými problémy SSA uvedenými ve 2. kapitole. Stejně jako Somálsko se také potýká s poměrně vysokou mírou korupce, která brání v efektivní alokaci prostředků a poskytování služeb občanům země. Proč tedy uprchlíci, především ti somálští, jdou právě sem? V porovnání se Somálskem je celková situace v zemi lepší. I když má velmi nízkou ekonomickou úroveň, ekonomika země stále roste a Etiopie je také jednou z mála zemí, které udělaly poměrně velké pokroky v plnění cílů růstu a rozvoje. Oproti Somálsku, kde jsou ozbrojené konflikty prakticky denní záležitostí, je v zemi poměrně bezpečněji.

Co se současné situace imigrace v zemi týče, vhodným řešením by bylo uzavření dohod se sousedními státy o navracení migrantů zpět do zemí jejich původu. Takové osoby většinou do země přicházejí s vidinou na lepší život, tudíž by bylo vhodné jim poskytnout i určitou formu podpory v podobě poskytnutí alespoň minimálních prostředků na to, aby se dokázali zase postavit na vlastní nohy. Pokud totiž Etiopie uprchlíky nepřestane přijímat, už tak dost kritická situace se stane neúnosná. Zemědělská půda nestačí na pokrytí obživy místního obyvatelstva, kterého rostoucí tendencí přibývá, a to aniž bychom brali v úvahu příchozí migranty. Sucho a špatné hospodaření s vodou způsobuje jednak její nedostatek, ale i špatnou kvalitu dostupných vodních zdrojů. Nedostatek pastvin, zemědělské půdy a vody by tak mohl vyústit v krizi, kdy se zemědělci a pastevcí začnou přesouvat a hledat lepší zdroje vody a úrodnější půdu. Se špatnou dostupností a kvalitou zdrojů vody ale souvisí i další problémy jako je špatná hygiena a šíření nemocí. Sucho se tedy jeví jako provázaná příčina více problémů - nedostatek potravy, špatná hygiena a šíření nemocí, které potom růst populace a příchod nových migrantů ještě prohlubuje. Je proto nutné, aby vláda co nejdříve podnikla nutné kroky k řešení situace kolem příchozích migrantů. Dále je potřeba, aby se zaměřila na efektivní distribuci služeb obyvatelům země. S tím potom souvisí i rozvoj infrastruktury, aby bylo možné snadno doručit potřebné zdroje pomoci tam, kde jsou potřeba.

Závěr

Diplomová práce se zabývala hlavními problémy rozvojových zemí, které mají vliv na současnou migrační krizi. Poukazuje na zdroj napětí v jednotlivých regionech. Globální mocnosti jako USA, Čína, Rusko, Velká Británie nebo Francie v těchto regionech hájí své zájmy, což oslabuje řešení v rámci Organizace spojených národů a Evropské unie. Finanční prostředky věnované v rozvojových oblastech jsou v jednotlivých státech často rozkradeny, stejně tak i potraviny a léky. Je tedy třeba zajistit spolehlivou distribuci přímo ke konečným spotřebitelům, a to k civilistům, kteří žijí v zasažených oblastech, což jsou regiony postižené válkou, hladomorem, suchem atd. Hlavní ale je, aby si postižené země snažily pomoci i samy a využívaly zkušeností těch zemí, které umějí hospodařit třeba s vodou. Takovým státem je Izrael, která má vynikající odsolovací zařízení, umí využívat odpadní vodu a má propracovaný systém zavlažování.

Práce byla zaměřená na rozvojový region subsaharské Afriky a na základě identifikované rizikové oblasti lze říci, že nejmenší vliv na chování člověka má to, o co se nemusí snažit a dostane zadarmo. Jinými slovy, pokud nedostane motivaci k tomu, aby vynaložil určité úsilí ke zlepšení svého postavení, nic ho nezmění a zůstane pasivní. Což potom nabízí otázku, do jaké míry by měly humanitární organizace pomáhat a kdy už do přirozeného chodu života místních obyvatel přímo nezasahovat. Pomoc humanitárních organizací v konečném důsledku může mít na ekonomiky rozvojových zemí dokonce negativní vliv. Jejich pomoc bývá většinou zacílená přímo na obyvatelstvo, o což by se ale měly snažit především vlády konkrétních zemí. Ty ovšem často nejsou schopné efektivní alokace zdrojů, především díky vysoké míře korupce. Díky tomu jsou často finance vynakládány na pomoc občanů rozvojových zemí minimální.

Z teorie zaměřené na definici pojmu rozvojová země podle mezinárodních organizací Světové banky, Mezinárodní měnového fondu, Světové obchodní organizace a Organizace spojených národů vyplynulo, že ačkoliv tyto organizace používají trochu odlišné parametry pro klasifikaci zemí, jejich výsledky jsou většinou srovnatelné. Ať byly použity parametry jako hrubý národní důchod, hrubý národní příjem nebo index lidského rozvoje a další

indikátory rozvoje země, nejhůře ve vypracovaných klasifikacích vždy vycházela subsaharská Afrika. A to jak v porovnání s dalšími rozvojovými regiony, tak ve srovnání s regiony lidského rozvoje. Z toho lze usoudit, že přestože ukazatele ekonomické výkonnosti země a ukazatele kvality lidského života mají každý vypovídající funkci o jiných stránkách rozvoje, úzce spolu souvisí.

Hlavním cílem bylo definovat socio-ekonomické problémy subsaharských zemí, které by mohly vést k migraci obyvatelstva. Na základně analýzy problémů této oblasti lze říci, že státy v tomto regionu se potýkají s problémy v téměř všech sférách. Vzhledem k rozsahu práce nebylo možné ani všechny problémy vyjmenovat a definovat. Velká část řešených problémů regionu je na sebe navázaná a řešení jednoho není možné, aniž by se současně nevyřešil další, který je na něj navázaný. K vyřešení problémů jako je špatný stav infrastruktury, nedostatečná úroveň vzdělání nebo špatná zdravotnická a sociální infrastruktura je třeba zvýšení investic do těchto oblastí. S tím vším ale úzce souvisí problém korupce, který se ve větší či menší míře vyskytuje ve všech subsaharských státech. Pokud budou finanční prostředky dále rozkrádány a nepůjdou na řešení aktuálních problémů, nic se nezmění. Humanitární organizace budou dál posílat pomoc s příslibem rozvojových zemí, že konečně začnou plnit stanovené podmínky, ale ty budou přitom dále porušovat a mocní stojící v čele vlád budou bohatnout, zatímco lidé budou dále trpět nedostatkem vody, potravin a léků. I z toho důvodu je pro vlády vlastně výhodnější vůbec nepodporovat vzdělání obyvatel rozvojových zemí. Pro ně je lepší, když nebudou vědět vůbec nic a oni budou moci dále beztréstně bohatnout na úkor blahobytu místního obyvatelstva. Tyto země se také často potýkají s ilegálními obchody se zbraněmi. Vzhledem k současné situaci, kdy nejen v subsaharských zemích probíhají různé konflikty, obchod se zbraněmi představuje výnosný byznys. Vlády tak často místo do řešení problémů investují velkou část zdrojů do zbrojení. Hlad, bída, konflikty a nedůvěra lidí ve vládu je potom vede k opuštění země. Tím se dostáváme k problematice migrace. Z faktů uvedených v této kapitole jasně vyplynulo, že s problémem migrace se dnes potýká celý svět. V některých regionech v menší, jinde naopak ve větší míře. Ve velkém se s migrací potýkají právě rozvojové regiony, které jsou dnes největšími “producenty” migrantů a

uprchlíků. Lidé migrují převážně v zemích světového jihu z jedné rozvojové země do druhé. Stejná situace je i v subsaharské Africe. V dnešní době lze pozorovat jak odchod lidí z tohoto regionu do Evropy a dalších oblastí, tak i pohyb lidí mezi rozvojovými subsaharskými zeměmi. Řešením situace by v tomto regionu mohlo být navrácení migrantů zpět do jejich zemí a také určitá podpora poskytovaná těmto osobám. Tito lidé obvykle opouštějí zemi kvůli vidině lepších životních podmínek, což tady ve výsledku úplně nefunguje. Velká část těchto zemí čelí podobným problémům, a tak si migranti často vlastně nepolepší. Migranti většinou skončí v táborech, kde čekají na pomoc a dodávky vody a potravin od humanitárních organizací. Ve většině případů totiž neexistuje možnost, aby si mohli základní potřeby obstarat sami. I kdyby chtěli například pracovat na poli a něco si vypěstovat, není kde, kapacita země není pro uspokojení tak velkého počtu lidí dostačující.

V poslední části se práce zaměřila na dvě země afrického rohu, Somálsko a Etiopii. Dva protiklady, co se týká objemu a struktury migrace. Ze Somálska lidé masově odcházejí především z důvodu nebezpečné situace v zemi, suchu a hladomoru a nedůvěře ve zkorumpovanou a neefektivně fungující vládu. Naproti tomu Etiopie hostí jeden z největších počtů uprchlíků ze sousedních zemí, ač se sama potýká s problémem sucha a hladomoru. Příčinou může být jednak větší bezpečnost v zemi, tak pokrok, který země udělala v naplňování rozvojových cílů tisíciletí. Jeden z největších problémů nejen Somálska a Etiopie, ale všech zemí SSA, představuje také neudržitelné tempo růstu populace. Vzhledem ke stále rostoucímu počtu obyvatel celého regionu dochází k nezvratné degradaci životního prostředí. Dochází k odlesňování území, stávající zemědělské plochy nestačí k uspokojení potřeb takového počtu osob. Pokud populace stále poroste stejným tempem nebude možné ani nalézat další řešení ve využívání obnovitelných zdrojů a dojde k vyčerpání neobnovitelných zásob. Růst populace bohužel nelze nijak zastavit a ani neexistuje žádné dlouhodobě udržitelné řešení, které by eliminovalo jeho následky.

Kromě poukázání na současné socio-ekonomické problémy v subsaharské Africe diplomová práce poskytla stručný náhled na situaci migrace ve světě a nastiňuje otázku, zda a do jaké míry by měly mezinárodní organizace rozvojovým zemím a migrantům pomáhat, a jestli snahy humanitárních organizací v konečném důsledku představují opravdu pomoc nebo jen ulehčují zemím od toho, aby si musely pomoci samy nebo svým způsobem jejich rozvoj dokonce brzdí. Nekonec je jediným řešením neuspokojivé situace jejich vlastní iniciativa a shana o to něco změnit.

Seznam použité literatury

Seznam citovaných dokumentů

ANON., 2016. Stupeň rozvoje států světa. [online]. [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: http://ivy.sgo.cz/zemepis/tx/stupen_rozvoje_statu.pdf.

BANOBA, Paul. Sub Saharan Africa: Corruption is a big issue in 2016 African elections. *Transparency international* [online]. 2017 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: http://www.transparency.org/news/feature/africa_corruption_is_a_big_issue_in_2016_african_elections.

COLLIER, Paul. *The Bottom Billion. Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It*. New York: Oxford University Press, 2007. ISBN 978-0-19-531145-7.

ČSÚ. Evropský srovnávací program. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2016-14-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/evropsky_srovnavaci_program.

ČSÚ. Hrubý domácí produkt (GDP) - Metodika. *Český statistický úřad* [online]. 2015 [cit. 2016-14-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-GDP-.

ČTK. Somálsku hrozí opět hladomor. Jídla se nedostává polovině populace, varuje UN a žádá pomoc. *Hospodářské noviny*. Praha: Economia [online]. 2016 [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/afrika/c1-65446100-somalsku-hrozi-opet-hladomor-jidla-se-nedostava-polovine-populace-varuje-UN-a-zada-o-pomoc>. ISSN 1213-7693.

ČTK. Somálští radikálové z hnutí Šabáb zaútočili na hotel v centru hlavního města. Islamisté zabili 28 lidí. *Hospodářské noviny* [online]. Praha: Economia, 2017 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/afrika/c1-65599550-somalsti-radikalove-z-hnuti-sabab-zautocili-na-hotel-v-centru-hlavniho-mesta-islamiste-zabili-nejmene-18-lidi>. ISSN 1213-7693.

ČT24. Tresty podle práva šaría - ukamenování, bičování nebo useknutí ruky. *Česká televize* [online]. 2009 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1411046-tresty-podle-prava-saria-ukamenovani-bicovani-nebo-useknuti-ruky>.

DUBA Nomsa, Hynek FAJMON, Jan KOHOUT, Mojmír HAMPL, Václav KLAUS, Dušan TRÍSKA, a kol., Institut Václava Klause. *Rozvojové země: potřebují pomoc nebo volné trhy?* Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2009. ISBN 978-80-87806-58-6.

ECA. Špatná údržba "ohrožuje silnice v subsaharské Africe" - tvrdí auditoři EU. *European Commission* [online]. 2013 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_ECA-12-56_cs.htm.

Evropská komise. Sdělení komise radě a evropskému parlamentu Propojit Afriku: Partnerství mezi EU a Afrikou v oblasti infrastruktury. *EUR-Lex* [online]. 2006 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52006DC0376>.

HARMÁČEK Jaromír. *Teorie, realita a rozvojové souvislosti ekonomického růstu v nejméně rozvinutých zemích (LDCs)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5095-7.

HN. Mimo Sýrii je již přes pět milionů uprchlíků. *Hospodářské noviny*. Praha: Economia, a.s., 2017, LXI. ISSN 0862-9587.

IMF. Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative. *International Monetary Fund* [online]. 2016 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <http://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/11/Debt-Relief-Under-the-Heavily-Indebted-Poor-Countries-Initiative>.

IMF. IMF Country Information. *International Monetary Fund* [online]. 2017 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/country/index.htm>.

IOM. East Africa and the Horn of Africa. *International Organization for Migration* [online]. 2016 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.iom.int/east-africa-and-horn-africa>.

IOM. Key Migration Terms. *International Organization for Migration* [online]. 2011 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.iom.int/key-migration-terms>.

IOM. World Migration. *International Organization for Migration* [online]. 2016 [cit. 2017-04-09]. Dostupné z: <https://www.iom.int/world-migration>.

JENÍČEK Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy světa v ekonomických souvislostech*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-326-4.

KOBĚLUŠ, Milan. Africké slumy, sociální a zdravotní problémy [online]. [cit. 2016-12-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/podzim2010/Z0099/ode/17750935/17750949/Kobelus_Michal-africke_slumy_aids_malarie.pdf.

KRAFT Jiří, Pavla BEDNÁŘOVÁ a Aleš KOCOUREK. Tvorba bohatství a makroekonomické výstupy. *Ekonomie I*. ISBN 978-80-7372-652-2.

KUEPPER, Justin. What Are Newly Industrialized Countries (NICs)? *The Balance* [online]. 2016 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/what-are-newly-industrialized-countries-nics-1978978>.

KUNEŠOVÁ Hana, Eva CIHELKOVÁ a kol. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-455-4.

MÁNERT, Oldřich. Když si Afričané pomůžou sami, dokážou i etiopskou poušť změnit v oázu [online]. 2015 [cit. 2017-04-25]. *Rozvojovka.cz*. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/clanky/1619-kdyz-si-africane-pomuzou-sami-dokazou-i-etiofskou-poust-zmenit-v-oazu.htm>.

STOJANOV Robert, Ondřej NÁDVORNÍK, Romana VYŠANSKÁ, Michal KAPLAN a Andrea VOLFOVÁ. Rozvoj. *Rozvojovka.cz* [online] [cit. 2016-12-04]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/rozvoj>.

SUŠOVÁ-SALMINEN, Veronika. Populismus – strašidlo, které kráčí Evropou? *!argument* [online]. 2017 [cit. 2016-30-04]. Dostupné z: <http://casopisargument.cz/2017/03/13/populismus-strasidlo-ktere-kraci-evropou/>.

SYROVÁTKA Miroslav a Jaromír HARMÁČEK. *Klasifikace rozvojových zemí* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015 [cit. 2017-01-05]. Dostupné z: <http://www.development.upol.cz/wp-content/uploads/2013/02/Syrovátka-Harmáček-2014-Klasifikace-rozvojových-zem%C3%AD.pdf>.

THAMER, Hans-Ulrich. *Dějiny světa 6. Globalizace od roku 1880 do dneška*. Praha: Vyšehrad, 2014. ISBN 978-80-7429-436-5.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. Taliban. *Encyclopaedia Britannica* [online]. 2016 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Taliban>.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. Mohamed Siad Barre. *Encyclopaedia Britannica* [online]. 2016 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Mohamed-Siad-Barre>.

Transparency International. Corruption Perceptions Index 2016. *Transparency International* [online]. 2017 [cit. 2017-04-29]. Dostupné z: http://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016.

UN. List of Least Developed Countries (as of May 2016). *United Nations, Committee for Development Policy* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/ldc/ldc_list.pdf.

UN. Overview. *United Nations* [online]. 2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sections/about-un/overview/index.html>.

UNCTAD. List of land-locked developing countries. *United Nations Conference on Trade and Development* [online]. 2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/pages/alldc/Landlocked%20Developing%20Countries/List-of-land-locked-developing-countries.aspx>.

UNDP. Human Development Index (HDI). *United Nations Development Programme* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>.

UNDP. Multidimensional Poverty Index (MPI). *United Nations Development Programme* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/multidimensional-poverty-index-mpi>.

UNHCR. Figures at a Glance. *UNHCR The UN Refugee Agency* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.

UNHCR. 2015: Forced Displacement Hits a Record High. *UNHCR The UN Refugee Agency* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/global-trends-2015.html>.

UNHCR. Global Trends, Forced Displacement in 2015. *UNHCR The UN Refugee Agency* [online]. 2016 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <https://s3.amazonaws.com/unhcrsharedmedia/2016/2016-06-20-global-trends/2016-06-14-Global-Trends-2015.pdf>.

UNHCR. IGAD Summit: UNHCR appeals for continued and strong support to Somalia and countries hosting Somali refugees. *UNHCR The UN Refugee Agency* [online]. 2017 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/news/press/2017/3/58d6487b2d1/igad-summit-unhcr-appeals-continued-strong-support-somalia-countries-hosting.html>.

UNHCR. Inside Somalia, drought displacement growing. *UNHCR The UN Refugee Agency* [online]. 2017 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/news/briefing/2017/2/58ac0a774/inside-somalia-drought-displacement-growing.html>.

UNHCR. UNHCR says death risk from starvation in Horn of Africa, Yemen, Nigeria growing, displacement already rising. *UNHCR The UN Refugee Agency* [online]. 2017 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://www.unhcr.org/news/briefing/2017/4/58ec9d464/unhcr-says-death-risk-starvation-horn-africa-yemen-nigeria-growing-displacement.html>.

UNSD. Composition of macro geographical (continental) regions, geographical sub-regions, and selected economic and other groupings. *United Nations Statistic Division* [online]. 2016 [cit. 2016-15-11]. Dostupné z: <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm>.

WB. Ending Extreme Poverty and Promoting Shared Prosperity. *The World Bank* [online]. 2013 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://www.worldbank.org/en/news/feature/2013/04/17/ending_extreme_poverty_and_promoting_shared_prosperity.

WB. Ethiopia. *World Bank Group* [online]. 2016 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/ethiopia>.

WB. Somalia. *World Bank Group* [online]. 2016 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/country/somalia>.

WB. World Bank Country and Lending Groups. *World Bank Group* [online]. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups>.

WTO. The WTO...In brief. *World Trade Organisation* [online]. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/inbrief_e/inbr00_e.htm.

WTO. Who are the developing countries in the WTO? *World Trade Organisation* [online]. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/d1who_e.htm.

Seznam ostatních doplňujících dokumentů a literatury

LAMBERT, Kristián. *Role intra-regionálního obchodu v ekonomickém rozvoji zemí subsaharské Afriky*. Brno, 2016. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Mgr. et Mgr. Oldřich Krpec, Ph.D.

SEJKORA, Jiří. *Determinanty industrializace v subsaharské Africe a možnosti jejich rozvoje*. Praha, 2016. Doktorská disertační práce (Ph.D.). Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů. Vedoucí práce Vladimír Jeníček, DrSc.

VYKOPALOVÁ, Hana. Migrace a uprchlictví a jejich společenské a bezpečnostní aspekty. *Scientia et Societas*. 2015, 11(3): 79. ISSN 1801-7118.

Seznam příloh

Příloha A - Klasifikace zemí dle WB.....	93
Příloha B - Přehled GNI ve všech státech SSA.....	99
Příloha C - Přehled HDI ve všech státech SSA	101

Přílohy

Příloha A - Klasifikace zemí dle WB

Následující tabulka je dostupná z dat Světové banky a ukazuje **přehled všech 189 členských států a zemí, ve kterých žije více než 30 000 obyvatel a jejich klasifikaci podle WB**. WB tyto země klasifikuje podle ukazatele GNI do skupin (Income group) ekonomiky s nízkým příjmem (Low income), nižším středním příjmem (Lower middle income), vyšším středním příjmem (Upper middle income) a ekonomiky s vysokým příjmem (High income). Toto rozdělení bylo součástí podkapitoly 1.1.3.

Tab. 4.1: Klasifikace všech členských zemí WB a zemí, které mají více než 30 000 obyvatel

Economy	Code	Region	Income group	Other
Afghanistan	AFG	South Asia	Low income	HIPC
Albania	ALB	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Algeria	DZA	Middle East & North Africa	Upper middle income	
American Samoa	ASM	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Andorra	AND	Europe & Central Asia	High income	
Angola	AGO	Sub-Saharan Africa	Upper middle income	
Antigua and Barbuda	ATG	Latin America & Caribbean	High income	
Argentina	ARG	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Armenia	ARM	Europe & Central Asia	Lower middle income	
Aruba	ABW	Latin America & Caribbean	High income	
Australia	AUS	East Asia & Pacific	High income	
Austria	AUT	Europe & Central Asia	High income	EMU
Azerbaijan	AZE	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Bahamas, The	BHS	Latin America & Caribbean	High income	
Bahrain	BHR	Middle East & North Africa	High income	
Bangladesh	BGD	South Asia	Lower middle income	
Barbados	BRB	Latin America & Caribbean	High income	
Belarus	BLR	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Belgium	BEL	Europe & Central Asia	High income	EMU
Belize	BLZ	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Benin	BEN	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Bermuda	BMU	North America	High income	
Bhutan	BTN	South Asia	Lower middle income	
Bolivia	BOL	Latin America & Caribbean	Lower middle income	HIPC
Bosnia and Herzegovina	BIH	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Botswana	BWA	Sub-Saharan Africa	Upper middle income	
Brazil	BRA	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
British Virgin Islands	VGB	Latin America & Caribbean	High income	
Brunei Darussalam	BRN	East Asia & Pacific	High income	
Bulgaria	BGR	Europe & Central Asia	Upper middle income	

Burkina Faso	BFA	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Burundi	BDI	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Cabo Verde	CPV	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	
Cambodia	KHM	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Cameroon	CMR	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Canada	CAN	North America	High income	
Cayman Islands	CYM	Latin America & Caribbean	High income	
Central African Republic	CAF	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Chad	TCD	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Channel Islands	CHI	Europe & Central Asia	High income	
Chile	CHL	Latin America & Caribbean	High income	
China	CHN	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Colombia	COL	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Comoros	COM	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Congo, Dem. Rep.	COD	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Congo, Rep.	COG	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Costa Rica	CRI	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Côte d'Ivoire	CIV	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Croatia	HRV	Europe & Central Asia	High income	
Cuba	CUB	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Curaçao	CUW	Latin America & Caribbean	High income	
Cyprus	CYP	Europe & Central Asia	High income	EMU
Czech Republic	CZE	Europe & Central Asia	High income	
Denmark	DNK	Europe & Central Asia	High income	
Djibouti	DJI	Middle East & North Africa	Lower middle income	
Dominica	DMA	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Dominican Republic	DOM	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Ecuador	ECU	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Egypt, Arab Rep.	EGY	Middle East & North Africa	Lower middle income	
El Salvador	SLV	Latin America & Caribbean	Lower middle income	
Equatorial Guinea	GNQ	Sub-Saharan Africa	Upper middle income	
Eritrea	ERI	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Estonia	EST	Europe & Central Asia	High income	EMU
Ethiopia	ETH	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Faroe Islands	FRO	Europe & Central Asia	High income	
Fiji	FJI	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Finland	FIN	Europe & Central Asia	High income	EMU
France	FRA	Europe & Central Asia	High income	EMU
French Polynesia	PYF	East Asia & Pacific	High income	
Gabon	GAB	Sub-Saharan Africa	Upper middle income	
Gambia, The	GMB	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Georgia	GEO	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Germany	DEU	Europe & Central Asia	High income	EMU
Ghana	GHA	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Gibraltar	GIB	Europe & Central Asia	High income	
Greece	GRC	Europe & Central Asia	High income	EMU
Greenland	GRL	Europe & Central Asia	High income	
Grenada	GRD	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Guam	GUM	East Asia & Pacific	High income	

Guatemala	GTM	Latin America & Caribbean	Lower middle income	
Guinea	GIN	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Guinea-Bissau	GNB	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Guyana	GUY	Latin America & Caribbean	Upper middle income	HIPC
Haiti	HTI	Latin America & Caribbean	Low income	HIPC
Honduras	HND	Latin America & Caribbean	Lower middle income	HIPC
Hong Kong SAR, China	HKG	East Asia & Pacific	High income	
Hungary	HUN	Europe & Central Asia	High income	
Iceland	ISL	Europe & Central Asia	High income	
India	IND	South Asia	Lower middle income	
Indonesia	IDN	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Iran, Islamic Rep.	IRN	Middle East & North Africa	Upper middle income	
Iraq	IRQ	Middle East & North Africa	Upper middle income	
Ireland	IRL	Europe & Central Asia	High income	EMU
Isle of Man	IMN	Europe & Central Asia	High income	
Israel	ISR	Middle East & North Africa	High income	
Italy	ITA	Europe & Central Asia	High income	EMU
Jamaica	JAM	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Japan	JPN	East Asia & Pacific	High income	
Jordan	JOR	Middle East & North Africa	Upper middle income	
Kazakhstan	KAZ	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Kenya	KEN	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	
Kiribati	KIR	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Korea, Dem. People's Rep.	PRK	East Asia & Pacific	Low income	
Korea, Rep.	KOR	East Asia & Pacific	High income	
Kosovo	XKX	Europe & Central Asia	Lower middle income	
Kuwait	KWT	Middle East & North Africa	High income	
Kyrgyz Republic	KGZ	Europe & Central Asia	Lower middle income	
Lao PDR	LAO	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Latvia	LVA	Europe & Central Asia	High income	EMU
Lebanon	LBN	Middle East & North Africa	Upper middle income	
Lesotho	LSO	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	
Liberia	LBR	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Libya	LYB	Middle East & North Africa	Upper middle income	
Liechtenstein	LIE	Europe & Central Asia	High income	
Lithuania	LTU	Europe & Central Asia	High income	EMU
Luxembourg	LUX	Europe & Central Asia	High income	EMU
Macao SAR, China	MAC	East Asia & Pacific	High income	
Macedonia, FYR	MKD	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Madagascar	MDG	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Malawi	MWI	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Malaysia	MYS	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Maldives	MDV	South Asia	Upper middle income	
Mali	MLI	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Malta	MLT	Middle East & North Africa	High income	EMU
Marshall Islands	MHL	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Mauritania	MRT	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Mauritius	MUS	Sub-Saharan Africa	Upper middle income	
Mexico	MEX	Latin America & Caribbean	Upper middle income	

Micronesia, Fed. Sts.	FSM	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Moldova	MDA	Europe & Central Asia	Lower middle income	
Monaco	MCO	Europe & Central Asia	High income	
Mongolia	MNG	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Montenegro	MNE	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Morocco	MAR	Middle East & North Africa	Lower middle income	
Mozambique	MOZ	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Myanmar	MMR	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Namibia	NAM	Sub-Saharan Africa	Upper middle income	
Nauru	NRU	East Asia & Pacific	High income	
Nepal	NPL	South Asia	Low income	
Netherlands	NLD	Europe & Central Asia	High income	EMU
New Caledonia	NCL	East Asia & Pacific	High income	
New Zealand	NZL	East Asia & Pacific	High income	
Nicaragua	NIC	Latin America & Caribbean	Lower middle income	HIPC
Niger	NER	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Nigeria	NGA	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	
Northern Mariana Islands	MNP	East Asia & Pacific	High income	
Norway	NOR	Europe & Central Asia	High income	
Oman	OMN	Middle East & North Africa	High income	
Pakistan	PAK	South Asia	Lower middle income	
Palau	PLW	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Panama	PAN	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Papua New Guinea	PNG	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Paraguay	PRY	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Peru	PER	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Philippines	PHL	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Poland	POL	Europe & Central Asia	High income	
Portugal	PRT	Europe & Central Asia	High income	EMU
Puerto Rico	PRI	Latin America & Caribbean	High income	
Qatar	QAT	Middle East & North Africa	High income	
Romania	ROU	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Russian Federation	RUS	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Rwanda	RWA	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Samoa	WSM	East Asia & Pacific	Lower middle income	
San Marino	SMR	Europe & Central Asia	High income	
São Tomé and Príncipe	STP	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Saudi Arabia	SAU	Middle East & North Africa	High income	
Senegal	SEN	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Serbia	SRB	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Seychelles	SYC	Sub-Saharan Africa	High income	
Sierra Leone	SLE	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Singapore	SGP	East Asia & Pacific	High income	
Sint Maarten (Dutch part)	SXM	Latin America & Caribbean	High income	
Slovak Republic	SVK	Europe & Central Asia	High income	EMU
Slovenia	SVN	Europe & Central Asia	High income	EMU
Solomon Islands	SLB	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Somalia	SOM	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
South Africa	ZAF	Sub-Saharan Africa	Upper middle income	

South Sudan	SSD	Sub-Saharan Africa	Low income	
Spain	ESP	Europe & Central Asia	High income	EMU
Sri Lanka	LKA	South Asia	Lower middle income	
St. Kitts and Nevis	KNA	Latin America & Caribbean	High income	
St. Lucia	LCA	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
St. Martin (French part)	MAF	Latin America & Caribbean	High income	
St. Vincent and the Grenadine:	VCT	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Sudan	SDN	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Suriname	SUR	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Swaziland	SWZ	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	
Sweden	SWE	Europe & Central Asia	High income	
Switzerland	CHE	Europe & Central Asia	High income	
Syrian Arab Republic	SYR	Middle East & North Africa	Lower middle income	
Taiwan, China	TWN	East Asia & Pacific	High income	
Tajikistan	TJK	Europe & Central Asia	Lower middle income	
Tanzania	TZA	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Thailand	THA	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Timor-Leste	TLS	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Togo	TGO	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Tonga	TON	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Trinidad and Tobago	TTO	Latin America & Caribbean	High income	
Tunisia	TUN	Middle East & North Africa	Lower middle income	
Turkey	TUR	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Turkmenistan	TKM	Europe & Central Asia	Upper middle income	
Turks and Caicos Islands	TCA	Latin America & Caribbean	High income	
Tuvalu	TUV	East Asia & Pacific	Upper middle income	
Uganda	UGA	Sub-Saharan Africa	Low income	HIPC
Ukraine	UKR	Europe & Central Asia	Lower middle income	
United Arab Emirates	ARE	Middle East & North Africa	High income	
United Kingdom	GBR	Europe & Central Asia	High income	
United States	USA	North America	High income	
Uruguay	URY	Latin America & Caribbean	High income	
Uzbekistan	UZB	Europe & Central Asia	Lower middle income	
Vanuatu	VUT	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Venezuela, RB	VEN	Latin America & Caribbean	Upper middle income	
Vietnam	VNM	East Asia & Pacific	Lower middle income	
Virgin Islands (U.S.)	VIR	Latin America & Caribbean	High income	
West Bank and Gaza	PSE	Middle East & North Africa	Lower middle income	
Yemen, Rep.	YEM	Middle East & North Africa	Lower middle income	
Zambia	ZMB	Sub-Saharan Africa	Lower middle income	HIPC
Zimbabwe	ZWE	Sub-Saharan Africa	Low income	

Zdroj: Zpracováno z dat WB

Kromě rozdělení WB zemí podle výše GNI lze z tabulky vyčíst do jakého světového regionu dané země patří - Evropa a střední Asie (Europe & Central Asia), jižní Asie (South Asia), Střední východ a severní Afrika (Middle East & North Africa), subsaharská Afrika

(Sub-Saharan Africa), severní Amerika (North America), Latinská Amerika a Karibik (Latin America & Caribbean) a východní Asie a Pacifik (East Asia & Pacific).

Dále lze z tabulky vyčíst, které státy se řadí mezi země HIPC, o kterých se zmiňovala podkapitola 1.2.1 a země, které jsou členy Evropské měnové unie, což představuje zkratka EMU (European Monetary Union).

Příloha B - Přehled GNI ve všech státech SSA

V tabulce jsou seřazené hodnoty jednoho ze dvou základních ukazatelů ekonomického rozvoje země, a to **hrubého národního příjmu na osobu**. Tím druhým je potom hrubý národní produkt, který se objevuje v podkapitole 1.3.1. Hodnoty GNI jsou seřazené vzestupně od nejvyšší po nejnižší. Průměrná hodnota GNI celé oblasti SSA v roce 2015 byla 3 383 USD, přičemž tato oblast obsazovala poslední místo za všemi ostatními regiony rozvojových zemí.

Tab. 4.2: Hodnota GNI na osobu ve státech SSA v roce 2015

	GNI na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Rovníková Guinea	21 517
Gabon	19 044
Botswana	14 663
Jižní Afrika	12 087
Namibie	9 770
Svazijsko	7 522
Angola	6 291
Kongo	5 503
Nigérie	5 443
Súdán	3 846
Ghana	3 839
Mauritánie	3 527
Zambie	3 464
Lesotho	3 319
Džibutsko	3 216
Pobřeží slonoviny	3 163
Kamerun	2 894
Keňa	2 881

	GNI na osobu (2011 PPP \$)
	2015
Tanzánie	2 469
Senegal	2 250
Mali	2 218
Čad	1 991
Benin	1 979
Jižní Súdán	1 882
Uganda	1 670
Rwanda	1 617
Zimbabwe	1 588
Gambie	1 541
Burkina Faso	1 537
Sierra Leone	1 529
Etiopie	1 523
Eritrea	1 490
Guinea - Bissau	1 369
Togo	1 262
Mosambik	1 098
Malawi	1 073
Guinea	1 058
Niger	889
Burundi	691
Libérie	683
Demokratická republika Kongo	680
Středoafriická republika	587
Somálsko	294

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP

Příloha C - Přehled HDI ve všech státech SSA

Následující tabulka znázorňuje hodnoty **indexu lidského rozvoje v jednotlivých státech SSA** s výjimkou ostrovních zemí. Průměrná hodnota indexu vycházející za celý region byla v tomto roce 0,488 pro ženy a 0,557 pro muže. HDI doplňuje ukazatele ekonomického rozvoje v těchto zemích a je využíván jako faktor vypovídající o kvalitě života občanů těchto států. Čím blíže se hodnota v intervalu <0-1> blíží k 1, tím vyšší je kvalita života osob žijících ve zkoumaném území. Hodnoty indexu jsou však u většiny států SSA spíše nižší a poukazují tak na nízkou životní úroveň obyvatel. K některým zemím dokonce ani data neexistují. Za povšimnutí také stojí fakt, že hodnota je indexu je ve všech zemí bez výjimky vždycky lehce vyšší pro muže než pro ženy, což svedčí o stále přetrvávajících nerovnostech v postavení mužů a žen ve společnosti.

Tab. 4.3: Hodnota HDI pro ženy a pro muže ve státech SSA v roce 2015

	Index lidského rozvoje (2015)	
	Ženy	Muži
Botswana	0,693	0,704
Gabon	0,669	0,725
Jižní Afrika	0,651	0,677
Namibie	0,635	0,644
Kongo	0,568	0,610
Zambie	0,555	0,601
Ghana	0,545	0,606
Keňa	0,531	0,577
Tanzánie	0,512	0,546
Zimbabwe	0,496	0,535
Svazijsko	0,495	0,580
Rwanda	0,491	0,495
Lesotho	0,485	0,505
Nigérie	0,482	0,569

	Index lidského rozvoje (2015)	
	Ženy	Muži
Kamerun	0,474	0,555
Senegal	0,464	0,523
Benin	0,461	0,538
Uganda	0,459	0,523
Malawi	0,455	0,495
Mauritánie	0,454	0,555
Togo	0,444	0,528
Súdán	0,441	0,526
Gambie	0,425	0,484
Pobřeží slonoviny	0,421	0,517
Etiopie	0,408	0,484
Sierra Leone	0,392	0,451
Mosambik	0,391	0,444
Demokratická republika Kongo	0,390	0,469
Burundi	0,388	0,422
Libérie	0,387	0,466
Mali	0,385	0,491
Burkina Faso	0,375	0,429
Guinea	0,364	0,464
Čad	0,340	0,445
Středoafriická republika	0,306	0,395
Niger	0,291	0,397
Angola	-	-
Džibutsko	-	-
Eritrea	-	-
Guinea - Bissau	-	-
Jižní Súdán	-	-

	Index lidského rozvoje (2015)	
	Ženy	Muži
Rovníková Guinea	-	-
Somálsko	-	-

Zdroj: Zpracováno z dat UNDP 2016